

Problematiseringen av samarbete i gränsöverskridande vattenområden

En kritisk granskning av Nilen-samarbetets Cooperative
Framework Agreement

2022-01-05

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

Cooperation over shared water resources is often emphasised as something desirable. At the same time research show how a collaborative discourse can hide harmful effects of cooperation. Thus, the aim of this study is to show how water cooperation is problematized within the Nile Basin Cooperative Framework Agreement and the effects of this in the form of political implications. This is done with a discourse analysis based on Carol Bacchi's What's the problem represented to be? (WPR), which is complemented by a critical geopolitical perspective, as well as different concepts, reworked into discourses, relating to international water law and conflict and cooperation. The analysis shows how water cooperation is produced as a security problem, where water and cooperation mutually constitute each other through a securitized conflict discourse and affinitive cooperation discourse. The Nile is produced as a watercourse and states are produced as the only legitimate actors in governing the Nile's water resources, prompting an institutional structure where the solution to the produced problem is postponed, resulting in the underlying problem remaining. The thesis thus also illustrates the usefulness of a poststructuralist perspective and a WPR-approach within the field of hydropolitics, by demonstrating how water cooperation agreements can have hidden and harmful effects.

Nyckelord: Hydropolitics, The Nile Basin River, water cooperation, poststructuralism, problematizations,
Antal ord:19 777

Några ord om tacksamhet

Jag vill först och främst tacka min handledare Åsa Knaggård, inte endast för all insiktsfull feedback och mycket uppskattade vägledning, utan även för hennes uppmuntran och för att hon stått ut med mig under hela uppsatsprocessen. Vidare vill jag tacka min seminariegrupp för alla givande diskussioner och användbara kommentarer. Slutligen vill jag tacka mina föräldrar, Susanne Lovén och Lars Hansson, som alltid stöttat mig i mina studier, erbjudit nya perspektiv när det behövts, och lugnat min oro när den varit som värst.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Val av fall	2
1.2	Syfte	2
1.2.1	Frågeställningar	3
1.3	Problematiseringar och problemrepresentationer	3
1.4	Disposition	4
2	Tidigare forskning	5
2.1	Hydropolitik	5
2.2	Samarbetet över Nilen	7
2.3	Mitt bidrag	8
3	Teoretiskt ramverk	9
3.1	Aktörer, strukturer och ... diskurs?	9
3.2	Poststrukturalism och WPR	10
3.3	Konflikt och samarbete som diskurser	13
3.4	Ett kritiskt geopolitiskt perspektiv	13
3.4.1	Suveränitet som diskursiv praktik	14
3.5	Begrepp inom internationell vattenrätt	15
3.6	Sammanfattning	17
4	Metodologi	18
4.1	Val av metod och empiri	18
4.1.1	Hur representeras vattensamarbete som problem i Nilens CFA?	19
4.1.2	Vilka antaganden ligger till grund för denna problematisering? Vad tas för givet som möjliggör en specifik problematisering?	20
4.1.3	Hur har denna problematisering kommit till?	22
4.1.4	Vad lämnas oproblematiserat? Kan samarbete över vatten förstås annorlunda?	22
4.1.5	Vilka effekter produceras av denna problemkonstruktion?	23
4.1.6	Hur och var har denna problematisering producerats, spridits och försvarats? Hur kan den ifrågasättas, brytas och ersättas?	24
4.2	Metodologiska begränsningar	24

5	Analys	27
5.1.1	Hur representeras vattensamarbete som problem i Nilens CFA?	27
5.1.2	Vilka antaganden ligger till grund för denna problematisering? Vad tas för givet för att denna problematisering ska vara möjlig?.....	29
5.1.3	Hur har denna problematisering kommit till?	31
5.1.4	Vad lämnas oproblematiserat? Kan samarbete över vatten förstås annorlunda?.....	36
5.1.5	Vilka effekter produceras av denna problemkonstruktion?	40
6	Diskussion	44
6.1	Självanalys och reflexivitet	44
6.2	Hydropolitik, poststrukturalism och WPR	45
7	Slutsatser	47
7.1	Vidare forskning.....	48
8	Referenser	49
9	Appendix	53

Förkortningar

CFA – Cooperative Framework Agreement

GERD – Grand Ethiopian Renaissance Dam (Stora etiopiska renässansdammen)

NBI – Nile Basin Initiative

NRBC – Nile River Basin Commission

TWINS – Transboundary Waters Interaction NexuS

WPR – Whats's the problem represented to be?

1 Inledning

Enligt Förenta Nationerna (FN) finns det idag 263 gränsöverskridande sjö- och flodavrinningsområden och för effektiv styrning och hantering av vatten, krävs det samarbete nationer emellan (UN-Water). Samarbete över gränsöverskridande vattenresurser tas ofta för givet som något önskvärt och nödvändigt. Enligt Agenda 2030 för hållbar utveckling ses gränsöverskridande vattensamarbete bland annat som väsentligt för att kunna uppnå hållbar utveckling, välbefinnande och fred (Barua *et al.*, 2019:1-2). Vidare har det under de senaste årtionden utvecklats generella ramverk i enlighet med internationell rätt som FN:s konvention om lagen om icke-navigationsanvändning av internationella vattendrag (FN:s vattendragskonvention), och FN:s ekonomiska kommission för Europas konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar. Dessa konventioner är till för att ge stater en gemensam utgångspunkt för att kunna upprätta samarbete och förespråkar bland annat etablerandet av internationella avtal, gemensamma organ och institutioner (Barua *et al.*, 2019:2).

Internationella avtal ses oftast som kulmen av samarbete (Zeitoun - Mirumachi, 2008:303). Samtidigt kan detta anses främja en syn på konflikt och samarbete som två motsatser, där konflikt anses vara dåligt och samarbete i sig anses vara något bra. Detta ger enligt Mirumachi (2015:39) en ofullständig bild och riskerar att förbise skadliga aspekter av internationella samarbeten (Zeitoun – Mirumachi, 2008:299). Exempelvis har Fox och Sneddon (2007) undersökt ett internationellt avtal för att främja vattensamarbete på Mekongfloden mellan Laos, Thailand, Kambodja och Vietnam. De kunde där påvisa att en diskurs om samarbete för att uppnå säkerhet för miljö och människor, i själva verket döljer en statscentrerad säkerhetsisering av miljön på bekostnad av ekologisk hållbar vattenförvaltning (Fox – Sneddon, 2007). Samma författare har även visat att samma avtal stödjer sig på en viss syn på vatten, vilket bidragit till att dölja lokala konflikter över vatten inom staters gränser (Sneddon – Fox, 2006).

Detta väcker frågan om vad som sker med synen på vatten när stater ingår internationella avtal om att gemensamt förvalta och styra över gemensamma vattenområden. Samtidigt går det att ifrågasätta om synen på vatten påverkar utformningen av samarbetet i sig. Därtill kan denna eventuella ömsesidiga konstitueringen av vatten och gränsöverskridande samarbete, antas få effekter i form av politiska implikationer, som kan vara mer eller mindre skadliga.

1.1 Val av fall

Det finns många exempel på mellanstatliga vattensamarbeten. Ett samarbete som ofta lyfts fram som framgångsrikt är the Nile Basin Initiative (NBI), ett gränsöverskridande samarbete mellan 10 länder längs Nilen; Burundi, DR Kongo, Egypten, Etiopien, Sudan, Sydsudan, Kenya, Rwanda, Tanzania och Uganda med Eritrea som observatör. NBI inrättades år 1999 för att främja samarbete och hållbar utveckling kring Nilen med en gemensam vision ”to achieve sustainable socio-economic development through equitable utilization of, and benefit from, the common Nile Basin water resources” (Salman, 2019:389-390). Därefter har dialoger och förhandlingar fortsatt mellan parterna för att etablera ett så kallat ”Cooperative Framework Agreement” (CFA) som beskriver principer, rättigheter och skyldigheter för samförvaltning och utveckling av Nilens vattenresurser. Nilens CFA har idag undertecknats av sex länder och ratificerats av fyra av dessa länder, samtidigt som Sudan, men framförallt Egypten, starkt motsatt sig avtalet (Nile Basin Initiative).

Nilen är världens längsta flod och delas av totalt 11 stater om Sydsudan inkluderas. Floden utgörs främst av två vattenkällor, den blåa Nilen och den vita Nilen. Den blå Nilen har sitt ursprung i Etiopien och utgör ungefär 86 % av Nilens årliga vattenflöde. Den vita Nilen har istället sitt ursprung i Victoriasjön som delas av Uganda, Kenya och Tanzania. De olika källorna möts i Khartoum i Sudan och bildar tillsammans ”Nilen” som rinner vidare genom Egypten med slutpunkt i Medelhavet. Omkring 300 miljoner människor är beroende av Nilens vatten, och floden är exempelvis Egyptens enda vattenkälla (Paisley – Henshaw, 2013: 61).

Trots att Nilens CFA ännu inte ratificerats av tillräckligt många stater för att träda i kraft, är dokumentet det första avtalet avseende Nilen där alla stater varit med och förhandlat (Nile Basin Initiative). Tidigare har det endast ingåtts bilaterala avtal mellan olika stater, med stort fokus på att fördela vattnet sinsemellan. Detta har i sin tur uteslutit andra staters rättigheter till fördel för ett fåtal (Salman, 2019:379). CFA är alltså det första förslaget på avtalstext som berör den övergripande förvaltningen av Nilen och inte endast enstaka principer eller projekt, där dessutom alla berörda stater inkluderats i förhandlingsprocessen. Beaktat hur många människor som är beroende av vattnet i Nilen blir avtalet därmed intressant att studera utifrån problemställningen om hur synen på vatten och samarbete kan ha påverkat utformningen av vattensamarbetet i sig, och hur detta kan medföra oförutsedda konsekvenser.

1.2 Syfte

Fokus för analysen är hur synen på vatten och synen på samarbete inverkar på varandra, hur detta sker och vilka effekter detta får. Genom att undersöka problematiseringen av vattensamarbetet i avtalet, det vill säga hur vattensamarbete

konstitueras som ett problem, syftar studien till att kunna visa på hur vatten och samarbete ömsesidigt konstituerar varandra samt vilka specifika typer av objekt, subjekt och platser som produceras därigenom och vilka effekter detta får. Med effekter menas här inte konkreta materiella utfall utan politiska implikationer i form av diskursiva effekter och effekter i form av hur olika subjekt konstitueras som specifika typer.

Ambitionen är alltså att möjliggöra en kritisk granskning av hur underliggande antaganden om vatten och samarbete producerar samarbetet över Nilen på ett specifikt sätt för att därmed kunna bidra med en djupare förståelse för hur det som sägs är möjligt att sägas, och hur dessa diskurser kan få oavsedda effekter för samarbetet i sig.

1.2.1 Frågeställningar

Med hänvisning till ovanstående syfte, ämnas följande frågeställningar besvaras:

- *Hur konstrueras vattensamarbete som problem i Nilen-samarbetets CFA?*
- *Vilka effekter får denna specifika problemkonstruktion av vattensamarbetet och de antaganden som den bygger på?*

1.3 Problematiseringar och problemrepresentationer

Det huvudsakliga teoretiska och metodologiska ramverket kommer utgöras av Carol Bacchis ”What’s the problem represented to be?” (WPR). Centralt inom detta ramverk är begreppen problematisering och problemrepresentation. För att underlätta läsningen av uppsatsen kommer det i detta avsnitt därför klargöras vad som menas med dessa begrepp. Begreppet problematisering har många olika innebörder beroende på vem som använder begreppet (Bacchi – Goodwin, 2016:38). I denna studie åsyftas dock hur ett problem konstitueras inom det avtal som ämnas studeras, med andra ord hur ett fenomen blir till ett problem. Bacchi (2018) myntade begreppet problemrepresentation för att kunna åtskilja sin begreppsbestämning från andra användningar av begreppet problematisering. Problemrepresentation refererar till formen av en specifik problematisering inom en policy eller policyförslag. Detta innebär att begreppen problematisering och problemrepresentation innefattar samma betydelse om problematisering definieras som det gjorts ovan. Bacchi beskriver det som “I offer as a meaning for problem representations: “the implied “problems” in problematisations” (Bacchi, 2018). För att inte bidra med onödig förvirring kommer därför fortsättningsvis endast begreppet problematisering användas i uppsatsen.

1.4 Disposition

I det inledande kapitlet introduceras läsaren för ämnet. Val av fall och syftet med studien presenteras och motiveras. Därefter presenteras frågeställningarna, vilket följs av ett förtydligande kring begreppet problematisering, som är centralt i studien. I andra kapitlet presenteras en översikt över de två forskningsområden som studien tar avstamp i, hydropolitik och samarbetet över Nilen, för att därefter klargöra vad mitt bidrag till forskningen är.

Det teoretiska ramverk som används presenteras i studiens tredje kapitel. I detta kapitel beskrivs grundantaganden som en WPR-ansats bygger på, valet av WPR som teoretiskt och metodologiskt ramverk motiveras, samt beskrivs och motiveras val av kompletterande perspektiv och teoretiska begrepp som understödjer analysen. Fjärde kapitlet innehåller val av metod och empiri, en genomgång av det metodologiska ramverket samt de begränsningar som kommer med en WPR-ansats.

I femte kapitlet presenteras själva analysen. Därefter förs det en diskussion i sjätte kapitlet över min roll som forskare och användningen av en WPR-ansats i denna typ av studie. Slutligen summeras de slutsatser jag dragit i kapitel sju, tillsammans med förslag på vidare forskning.

2 Tidigare forskning

Denna studie tar sin utgångspunkt i två olika områden. Den teoretiska utgångspunkten tar avstamp i hydropolitik och den empiriska i litteraturen om samarbetet över Nilen. Nedan följer först en genomgång över tidigare forskning inom hydropolitik och därefter ett avsnitt som ger en överblick över tidigare studier med fokus på Nilens vattensamarbete. Kapitlet avslutas med ett avsnitt om vad denna studie ämnar bidra med i förhållande till den tidigare forskning som identifierats.

2.1 Hydropolitik

Hydropolitik, eller litteraturen om konflikt och samarbete över gränsöverskridande vattenresurser, utgår från en mängd olika discipliner, främst internationella relationer men också offentlig förvaltning, politisk ekonomi, internationell vattenrätt och miljö rättvisa. Debatten om gemensamma vattenresurser leder till konflikt eller samarbete kan enligt Bréthaut *et al.* (2021:3) översiktligt delas upp i tre olika forskningsområden. De finns de som ser gränsöverskridande vattenresurser som en trigger eller orsak till konflikt. I kontrast menar andra att gränsöverskridande vattenresurser främjar samarbete och det finns en bred litteratur som fokuserar på så kallat "benefit-sharing", se nedan. Till sist har det vuxit fram en allt bredare litteratur där konflikt och samarbete antas samexistera.

Även om föreställningen om så kallade vattenkrig tillbakavisats av bland annat Wolf (1998) innebär detta inte frånvaro av konflikt. Enligt Mirumachi (2015:18–19) kan det analytiska fokuset i många studier för att förklara konflikt summeras till vattenbrist, maktskillnader mellan stater och staters geografiska position längs vattendragen. I likhet har forskningen kring samarbete teoretiskt fokuserat på samarbetets karaktär, process och aktörer (Mirumachi, 2015:19). Därtill fokuserar litteraturen om så kallat "benefit-sharing" på de fördelar stater kan uppnå genom att samarbeta. Sadoff och Grey (2002) menar exempelvis att fördelar som ekologiska, ekonomiska och politiska, ger incitament till gränsöverskridande vattensamarbete som gradvis kan fördjupas. Detta skulle slutligen kunna leda till så kallad spill-over till andra sektorer, vilket skulle kunna resultera i förbättrad regional integration.

Mycket av den hydropolitiska litteraturen har en stark förankring i internationella relationer, där tidigare hydropolitiska teorier varit starkt influerade av neorealism och neo-institutionalism. Neorealister ser stater som rationella aktörer med målet att maximera sin relativa makt i förhållande till andra stater. Samarbete över gränsöverskridande vattenresurser hämmas därmed när det

uppfattas som ett hot mot staternas säkerhet, samt en tendens att se samarbete som ett nollsummespel. Neo-institutionalisterna menar istället att samarbete är fullt möjligt med hjälp av institutioner som bidrar till att minska misstro mellan stater genom att tillhandahålla information, öka transparensen och minska osäkerheten (Allouche, 2020:287).

Detta har dock resulterat i en linjär konceptualisering av konflikt och samarbete där fokus oftast blir på antingen konflikt eller samarbete. Något som har kritiserats för att skapa ett binärt förhållningssätt. Detta anses problematiskt då gränsöverskridande vattenförvaltning i verkligheten anses vara mer komplext och oftast präglas av konflikt och samarbete samtidigt (Mirumachi, 2015:36). Zeitoun och Mirumachi (2008) har bland annat kritiserat detta binära förhållningssätt för att dölja mindre gynnsamma aspekter av samarbete där konflikt i sig ses som något dåligt, medan allt samarbete i sig ses som bra eller önskvärt. Genom att endast fokusera på konflikt och samarbete längs ett kontinuum, menar författarna att andra politiska dimensioner som påverkar interaktionen över gränsöverskridande vattenresurser riskerar att döljas. Detta gör det i sin tur svårt att veta om den lösning som förespråkas är lämplig eller ej (Zeitoun – Mirumachi, 2008:302–306). Enligt Bréthaut *et al.* (2021:3) har denna tredje forskningsvåg ökat fokuset på diskurser och diskursiv makt inom hydropolitik.

Synen att konflikt och samarbete samexisterar har lett till ett fokus på så kallat vatteninteraktioner och maktdynamiker. Centralt i denna litteratur är ramverket för Hydro-hegemoni (FHH) som baseras på Lukes tre dimensioner av makt; beslutsfattande makt, makt över dagordningen och makt över tanken. Ramverket tar hänsyn till en rad olika faktorer som militärmakt, ekonomiska påtryckningar, olika typer av incitament, fördrag och diskursiv makt, för att förklara maktskillnader mellan stater och därmed också olika lösningar kring gränsöverskridande vattenområden (Zeitoun – Warner, 2006).

Det ökade fokuset på vatteninteraktioner har också lett till ett mer socialkonstruktivistiskt synsätt kring social ordning och aktörskap där olika aktörer influerar och influeras av varandra, och ordningen inom ett avrinningsområde baseras på socialt konstruerade betydelser av styrning och hållbarhet. Fokus har riktats mot ojämlika maktdynamiker och hur olika aktörer diskursivt ramar in vattenfrågor och hur detta påverkar interaktionen över vatten (Mirumachi, 2015:42). Mirumachi (2015) utvecklade bland annat Transboundary Waters Interaction NexuS (TWINS) ramverket baserat på ett socialkonstruktivistiskt perspektiv för att undersöka utvecklingen av hydropolitiska relationer i avrinningsområden med hjälp av en matrix över konflikt- och samarbetsintensitet. Ramverket syftar till att identifiera och undersöka så kallade ”speech acts” av olika typer av beslutsfattare. Utgångspunkten är att mäktiga aktörer genom olika typer av speech acts kan skapa sociala strukturer om hur delade vattenområden ska förvaltas. Samtidigt, under denna form av socialiseringsprocess, påverkas och ändras dessa aktörers identiteter och intressen och genom att undersöka speech acts går det att följa ändringar i konflikt- och samarbetsintensiteten (Mirumachi, 2015:42–46).

Diskursers påverkan har således blivit mer framträdande inom den hydropolitiska litteraturen, dock kan det utrönas ett analytiskt fokus på hur aktörer konstruerar och använder sig av olika diskurser och hur det påverkar de

hydropolitiska relationerna. Exempelvis undersöker Fröhlich (2012) vattendiskursen i Israel och Palestina för att se hur de dominerande diskurserna i båda länderna betonar de konfliktfrågor kring vattenallokering som försvårat effektiv kommunikation och förhandlingar. Vidare undersöker Hussein (2016) i sin doktorsavhandling Jordaniens diskurs om vattenbrist och hur det påverkar dels den inhemska vattenpolicyn, men även hur den tillsammans med andra faktorer påverkar och formar landets hydropolitiska relationer med Syrien, Israel och Saudi Arabien. Ytterligare ett exempel är Allouche (2020) som undersöker hur diskurser om vattennationalism används för att legitimera staters vattenpolicys, både nationellt och internationellt och hur detta påverkar gränsöverskridande vatteninteraktioner i tre fallstudier; Merowe-dammen i Sudan, Rogun-dammen i Tadzjikistan och sydöstra Anatolien-projektet i Turkiet.

2.2 Samarbetet över Nilen

I likhet är också litteraturen avseende samarbetet över Nilen och dess hydropolitiska relationer både omfattande och mångfaldig. Det är bland annat väletablerat att Egypten historiskt sett ansetts vara en så kallad hydro-hegemon, se bland annat Abadir (2011).

Nyare forskning har däremot fokuserat alltmer på hur olika händelser, som utformandet av Nilen-samarbetets CFA och Etiopiens byggande av den stora etiopiska renässansdammen (GERD) utmanar status quo och påverkar maktdynamikerna, se exempelvis Tekuya (2020). Även Vitalis Pemunta *et al.* (2021) har undersökt hur Egypten genom olika koloniala avtal utövade makt och kontroll över nyttjandet av Nilens vattenresurser och hur detta utmanas av internationella donatorer som stöttar projekt som GERD. Gebrehiwet (2020) har också visat på hur uppströmsstaters ökade kapacitet att utveckla sina vattensektorer tillsammans med framväxten av internationell vattenrätt utmanar Egyptens kontroll. Vidare finns det många studier som kartlägger den historiska utvecklingen av samarbete över Nilen och varför processen att etablera ett internationellt avtal stagnerat, med resultatet att endast sex av tio stater signerat Nilen-samarbetets CFA, se exempelvis Woldetsadik (2015, 2016, 2017) och Salman (2019). Därtill finns det litteratur som fokuserar på hur internationell vattenrätt influerat utformandet och innehållet i Nilens CFA (Brunnée – Toope, 2002, Chelkeba, 2018).

2.3 Mitt bidrag

Sammanfattningsvis finns det redan en mycket omfattande litteratur kring både hydropolitik och samarbetet kring Nilen och hur de hydropolitiska relationerna etablerats och förändrats. Det finns mycket litteratur om olika faktorer som påverkar utfallet i form av konflikt eller samarbete, där bakomliggande maktdynamiker framförallt har fått mycket utrymme. Även det diskursiva fokuset har legat på hur olika aktörer främjar olika diskurser och hur det påverkar processen för att kunna etablera samarbete mellan stater. Avseende samarbetet över Nilen går det att utvärdera ett stort fokus på hur förändringen av underliggande maktdynamiker påverkar möjligheten till effektivt samarbete och etablerandet av ett internationellt avtal. Centralt har således varit processen i formandet av hydropolitiska relationer.

Min studie ämnar bidra till den existerande litteraturen genom att istället fokusera på och kunna säga något om hur synen på vatten och samarbete i sig bygger på vissa antaganden som producerar en viss verklighet vilket kan få oavsedda effekter för samarbetet. Genom att kritiskt granska det avtal som framförhandlats, skiftar fokus till ”utfallet” och dess effekter. Utomvetenskapligt bidrar studien till att kunna uppmärksamma potentiellt skadliga effekter av en viss syn på vattensamarbete som antas påverka människors tillvaro, och ger även möjlighet till att reflektera över hur problemet kan förstås annorlunda.

Istället för att utgå ifrån en socialkonstruktivistisk förståelse av diskurs kommer istället ett poststrukturellt perspektiv användas. Skillnaderna mellan socialkonstruktivism och poststrukturalism är inte alltid självklar, framförallt inte mellan så kallade ”thick” socialkonstruktivister och poststrukturalister (Marsh, 2018:209). Nästa kapitel inleder därför med ett förtydligande kring vissa väsentliga skillnader tillsammans med en förklaring om varför poststrukturalism anses mer lämpligt för studiens syfte.

3 Teoretiskt ramverk

I detta kapitel beskrivs det teoretiska ramverk som studien grundar sig på. Först klargörs de skillnader mellan ett poststrukturellt perspektiv och det mer övergripande socialkonstruktivistiska perspektivet som är av betydelse för studien. Därefter utvecklas det poststrukturella perspektiv och grundantaganden som WPR-ansatsen bygger på. Detta åtföljs av en beskrivning av de kompletterande perspektiv och begrepp som används för att underlätta analysen. Till sist sammanfattas kapitlet där det motiveras varför just dessa teorier och perspektiv valts och hur de förhåller sig till varandra.

3.1 Aktörer, strukturer och ...diskurs?

Socialkonstruktivism grundar sig på en syn om att verkligheten är socialt konstruerad. När aktörer interagerar med varandra skapas intersubjektiva föreställningar i form av delade förståelser, vilket i sin tur konstruerar aktörers identiteter och intressen (Hurd, 2008:300). Aktörer och strukturer ses som ömsesidigt konstituerande där aktörers interaktioner bidrar till att skapa de institutioner och normer som i sin tur definierar, socialiserar och influerar aktörernas handlingar. I en internationell kontext antas stater därmed försöka anpassa sig till internationella normer samtidigt som de försöker rekonstruera de rådande reglerna eller strukturerna för att legitimera sina handlingar. I denna interaktiva process kan både stater och de övergripande strukturer som de verkar inom, komma att omdefinieras (Hurd, 2008:303–304).

Poststrukturalism har beskrivits som en radikal form av socialkonstruktivism då perspektivet delar det synsätt om att världen är socialt konstruerad där olika aktörer förstår sin omgivning genom olika sociala konstruktioner (Wenman, 2018:136). Trots denna delade uppfattning om hur kunskap är socialt konstruerad skiljer sig perspektiven åt i väsentliga avseenden framförallt när det kommer till det analytiska fokuset, synen på aktör-strukturdilemmat och diskurser.

Socialkonstruktivister fokuserar på hur aktörer ramar in problem på olika sätt. Detta förutsätter ett antagande om att aktörer medvetet kan välja mellan en rad möjliga alternativ om hur de ska konstruera verkligheten. Vidare medför det en syn om att det finns ”oberoende” problem även om dessa alltid måste tolkas av en aktör för att få mening. Även om aktörer och strukturer ses som ömsesidigt konstituerande tillskrivs aktörer en annan typ av autonomi än vad de görs inom ett poststrukturellt perspektiv (Bacchi, 2015:3–5). Diskurs ses både som representationen av idéer och medel för aktörer att inom en given kontext generera

och kommunicera dessa idéer (Schmidt, 2020:78). Det analytiska fokuset blir således på hur internationella normer, staters identiteter och intressen konstrueras i interaktionen mellan olika aktörer och den kontext de befinner sig i.

Istället för att se aktörer och strukturer som ömsesidigt konstituerande, utgår poststrukturalister från att subjekt konstitueras inom olika diskurser. Enkelt uttryckt förstås diskurser som kunskap, vad som anses vara sant, där maktrelationer producerar olika typer av subjekt genom olika typer av diskurser. Subjekt behövs därmed förstås genom deras position inom flera och ofta motsägande diskurser, vilket även öppnar upp utrymme för motstånd och förändring i form av nya sätt att tänka och nya former av subjektiviteter. Däremot ska detta inte uppfattas som aktörskap i bemärkelsen att det finns självständiga subjekt med oberoende moralisk förmåga (Bacchi – Goodwin, 2016:49–51). Ett poststrukturellt perspektiv inom internationella relationer fokuserar därmed på hur världen kommit att bli representerad som den är. Detta görs genom att belysa de underliggande maktrelationerna och undersöka de diskurser och antaganden som tas för givet, och som konstituerar verkligheten och internationell politik på ett visst sätt vid en specifik tidpunkt (Campbell, 2013:243). Det är dock viktigt att poängtera att ett poststrukturellt perspektiv inte förnekar materialitet, men menar att det materiella får sin betydelse genom diskurser.

Skillnaderna är som nämnt tidigare inte självklara, men av betydelse för varför ett poststrukturellt perspektiv anses mer lämpligt. Studiens fokus är inte hur staters interaktion med varandra och de diskurser som de använder sig av skapar intersubjektiva föreställningar om verkligheten. Istället ämnar studien undersöka de underliggande antaganden som görs om vatten och samarbete som gör det möjligt att tänka på och formulera vattensamarbetet som en specifik typ av problem, samt hur detta får effekter genom att producera en viss verklighet. Fokus är därmed inte på aktörerna i sig, utan på de kunskapsstrukturer som gör det som sägs meningsfullt. Detta tydliggörs ytterligare i nästa avsnitt som presenterar de grundläggande teoretiska antaganden som görs.

3.2 Poststrukturalism och WPR

Carol Bacchis ”What’s the problem represented to be?” (WPR) kan ses som både en form av teori baserat på ett Foucault-inspirerat poststrukturellt perspektiv och ett metodologiskt ramverk för att undersöka framförallt policys och policyförslag men även andra typer av handlingar. I denna del kommer de grundantaganden som ramverket baseras på presenteras. I metodavsnittet kommer de frågor som ramverket utgörs av, närmare beskrivas.

Det Foucault-inspirerade poststrukturella perspektiv som WPR bygger på, ser problematiseringar, det vill säga konstitueringen av problem, som produkter av statliga praktiker (Bacchi, 2015:3). WPR stödjer sig både på socialkonstruktionism som betonar hur vår förståelse av världen är en produkt av specifika tidpunkter och kontexter, och poststrukturalism som fokuserar på hur produktionen av

verkligheten sker genom olika diskurser och maktrelationer (Bacchi, 2009:264–265). Fokus för analysen är därmed de underliggande antaganden som konstituerar ett problem inom en policy eller, i detta fall ett internationellt avtal (Bacchi, 2015:5). Utgångspunkten är att lösningen som presenteras i avtalet, implicit säger något om vad som anses vara problemet. Beaktat detta, är avtalet inte att se som en självständig lösning på ett problem utan är med och producerar och formar problemet vilket antas få konsekvenser för människors tillvaro (Bacchi – Goodwin, 2016:16). Kortfattat syftar en WPR-analys till att utreda de underliggande antaganden som möjliggör en viss problematisering genom att undersöka hur problemet konstitueras, spåra hur detta utvecklats över tid och reflektera över de praktiker som upprätthåller en viss problematisering och de effekter detta får (Bacchi – Goodwin, 2016:17).

Genom att producera problem som vissa typer av problem, producerar olika statliga praktiker även olika typer av objekt, subjekt och platser. Istället för att utgå från att olika objekt, subjekt och platser naturligt existerar, handlar det istället om att analysera hur dessa ”företeelser” tillkommit från första början, och hur de kontinuerligt fortsätter att produceras och reproduceras. Fokus för analysen är därmed att kritiskt granska denna ”producering” i form av att undersöka vilka problem, objekt och subjekt som produceras, hur dessa produceras och vilka effekter det får (Bacchi – Goodwin, 2016:14). Detta bygger på en anti-essentialistisk ontologi där det antas att objekt och subjekt kontinuerligt konstitueras i diskurs och på så sätt formar avtalet vad som är möjligt för människor att bli. Fokus är således på de kunskapsstrukturer (diskurser) som formar vår förståelse av världen och oss själva. Centralt är därmed inte hur människor utformar olika typer av problematiseringar, det vill säga hur förståelsen för olika problem utformas (Bacchi, 2015:3–5). WPR fokuserar alltså inte på aktörer och deras intressen, utan på de praktiker och relationer som producerar problem, objekt, subjekt och platser, där politisk styrning (governing) antas ske genom dessa produceringar.

Centralt för analysen är synen på makt som produktiv och relationell, där betoningen läggs på maktrelationer istället för makt som något självständiga subjekt besitter (Bacchi – Goodwin, 2016:28). Foucault menar att maktrelationer alltid finns där, tillsammans med deras motståndspunkter. Den Foucauldianska föreställningen om maktrelationer underbyggs av att subjekt alltid befinner sig i en position där de både utsätts för och utövar denna makt. Makt antas forma vår uppfattning om oss själva och den värld vi lever i, där vi som individer ska ses som resultatet av makt. Då makt inte ses som ett ”ting” kan inte motstånd ses som dess motsättning, utan motstånd är i sig en form av makt. Utan möjligheten till motstånd skulle det inte finnas någon maktutövning. Detta betyder dock inte att makt och motstånd är lika i sina effekter, eftersom det skulle förneka de hierarkier genom vilka organiseringen av diskurser får effekt (Bacchi – Eveline, 2010:144–145). Därmed utgår det poststrukturella perspektiv WPR baseras på från att makt producerar verkligheten genom specifika diskurser och den kritiska uppgiften blir att spåra och granska de specifika verkligheter som skapas. Centralt här blir relationen mellan makt och kunskap (Bacchi – Goodwin, 2016:29–31). Maktrelationer och kunskap ses som ömsesidigt konstituerande och förutsätter

därmed varandra. Enligt Foucault är kunskap inte att jämföras med sanning utan snarare vad som accepteras som sanning, där “‘Techniques of knowledge’ and ‘strategies of power’ are ‘joined together’ in discourse” (Bacchi – Goodwin, 2016:31).

Synen på vad begreppet diskurs innefattar skiljer sig åt mellan olika perspektiv. WPR skiljer sig från de perspektiv som främst fokuserar på språket och språkbruket.

Istället definieras diskurs som “socially produced forms of knowledge that set limits upon what it is possible to think, write or speak about a ‘given social object or practice’” (Bacchi – Goodwin, 2016:35). Enligt Bacchi och Goodwin (2016:35–36) kan Foucault anses skilja på ”diskurs” och ”diskurser”. ”Diskurs” ses som de allmänna bakgrundsantaganden eller de nödvändiga förutsättningar under en specifik period som krävs för att ett visst objekt ska anses tillhöra vissa specifika (vetenskapliga) discipliner. Dessa discipliner utgör då ”diskurser” eller ”diskursiva formationer”, som exempelvis psykologi eller ekonomi. Diskurs förstås således som kunskap, ”what is within the true” och handlar om vad som faktiskt, oftast ovetandes, uttalar, där diskurs och diskurser utgör de föreställningar om tas förgivet och som återfinns inom olika problematiseringar (Bacchi – Bonham, 2014:174, Bacchi – Goodwin, 2016:36).

Samtidigt ses diskurs som en form av praktik. En praktik definieras som en ”plats” där det som sägs och görs, införda regler och anförda skäl, det planerade och det tagna för givet, förenas (Bacchi – Goodwin, 2016:32). Fokus är alltså inte på hur aktörer talar eller skriver, det vill säga praktiserar diskurser, utan på praktiker av kunskapsformation, med andra ord hur specifika kunskaper (diskurser) fungerar och vilka effekter de får (Bacchi – Bonham, 2014: 174). Detta innebär att diskursiva praktiker inte endast handlar om språkbruket, utan om de olika praktiker och relationer som är med och producerar kunskap och som gör det som uttrycks legitimt och meningsfullt (Bacchi – Goodwin, 2016:37). För att citera Bacchi och Bonham (2014:183):

Discursive practice/s are the rules or, more precisely, the routinized sets of heterogeneous relations among bodies, things, actions, concepts and so on, at work in the formation and operation of discourse, understood as knowledge.

Följaktligen är det i diskurser som problem konstitueras där dessa diskursiva praktiker också har effekter. Genom att då studera diskursiva praktiker – de processer och ”mekanismer” – som gör att det som sägs, alls kan sägas, går det att undersöka dessa effekter. Detta möjliggör dessutom reflektion över de begränsningar som finns i vad som kan tänkas och sägas om ett ämne. Diskurser kan således anses utgöra länken mellan det symboliska och materiella, där de inte endast representerar det verkliga utan är en del i dess produktion (Bacchi, 2009:35, Bacchi – Goodwin, 2016:37).

3.3 Konflikt och samarbete som diskurser

För att underlätta analysen kommer jag använda mig de distinktioner mellan olika konflikt- och samarbetsintensiteter som görs i TWINS-ramverket, som nämnts i avsnitt 2.1. Hydropolitik. Grundantagandet är att konflikt och samarbete kan samexistera (Mirumachi, 2015:39). Det ursprungliga ramverket består av en 5x4 modell som representerar ett konstant flöde av olika politiska processer och ett komplext utbyte av politiska attityder inom vattenförvaltning. Grünwald *et al.* (2020) har utvecklat det ursprungliga ramverket till en 6x6 modell. Konfliktintensitetens skala går där från icke-politiserad konflikt – avpolitiserad konflikt – återpolitiserad konflikt – politiserad konflikt – säkerhetsiserad konflikt – våldsamt konflikt. Samarbetsintensiteten består av en motsvarande skala om; tyst samarbete – utforskande samarbete – strategiskt samarbete – ansvarstagande samarbete – affirmativt samarbete – intuitivt samarbete.

Ramverket utgår dock från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv (Mirumachi, 2015:42), som ser de olika indikatorerna som olika tillstånd som konstruerats i interaktionen mellan olika aktörer och den sociala kontext de befinner sig i. Eftersom jag utgår från ett poststrukturellt perspektiv kommer jag i min studie istället se de olika indikatorerna som olika diskurser som kan förekomma i texten, där diskurs i enlighet med Foucault ska förstås som bakgrundskunskap. För att förtydliga, istället för att se indikatorerna som olika tillstånd eller utfall av hydropolitiska relationer, blir fokuset på hur de olika distinktionerna kan förstås som diskurser och diskursiva praktiker, med andra ord de processer och ”mekanismer” som är med och producerar kunskap och möjliggör vad som kan sägas. Detta skulle bland annat, kunna tillåta oss att se om olika processer pågår samtidigt i avtalet, om olika områden omfattas av olika diskurser och om det finns några motsättningar däremellan. Dessa diskurser diskuteras vidare och operationaliseras under avsnitt 4.1.2. I studiens appendix återfinns dessutom en illustration över Grünwald *et al.* (2020) modell med författarnas definitioner över vad som utmärker de olika intensitetsskalorna.

3.4 Ett kritiskt geopolitiskt perspektiv

Vidare tar jag hjälp av ett kritiskt geopolitiskt perspektiv som likt WPR också bygger på en poststrukturell syn på diskurser och makt (Sharp, 2020:45). Till skillnad från mer traditionell geopolitik, som ser geografiska fakta som förutbestämda och objektiva, utgår ett kritiskt geopolitiskt perspektiv från att de geografiska diskurser som används är med och formar geopolitiska praktiker.

Perspektivet fokuserar därmed på den diskursiva konstruktionen av det politiska rummet (space) och den geografiska kunskapens roll i detta (Kuus, 2010).

Traditionell geopolitik baseras på en realistisk syn där den internationella ordningen antas utgöras av suveräna stater. Stater ses som den primära analysenheten på den internationella arenan vars främsta syfte är att säkra och skydda det inhemska utrymmet och dess medborgare från yttre hot (Sharp, 2020:46). Istället för att ta denna ordning för givet, syftar ett kritiskt geopolitiskt perspektiv till att undersöka de underliggande antaganden och uttryck som är med och producerar geografiska platser som specifika ”typer” av platser. Fokus för analysen ligger därmed inte på förutgivna subjekts intressen och handlingar, utan på processen kring hur politiska subjekt produceras från första början. Suveräna stater ses därmed som utfallet av diskurser om suveränitet, säkerhet och identitet där en stats identitet och intressen produceras genom utrikespolitiska praktiker istället för att se en stats utrikespolitik som en följd av statens intressen och identitet (Kuus, 2010).

3.4.1 Suveränitet som diskursiv praktik

Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv ses suveränitet som ”what states make of it”. Ett poststrukturalistiskt perspektiv, som används här, utvecklar detta och ser de diskurser som konstituerar suveränitet som involverade i produktionen av verkligheten (Liftin, 1997:177). Suveränitet ses således också som diskursiva praktiker som kräver konstant reproduktion.

Liftin (1997:178) förespråkar en syn på suveränitet som multidimensionellt. Detta för att kunna visa på hur regionala samarbeten mellan stater är en form av suveränitetsförhandlingar där stater genom att ge upp en viss dimension av suveränitet samtidigt kan säkerställa en annan dimension (Liftin, 1997:177–179). Jag lånar i likhet med Fox och Sneddon (2007) från Liftin (1997:179) som definierar suveränitet som autonomi, kontroll och legitimitet. Jag ser dock dessa dimensioner som olika diskursiva praktiker som alla är med och upprätthåller en specifik internationell ordning uppdelat i stater genom en reproduktion av suveränitet. Liftin (1997:180–194) definierar autonomi som oberoende i att fatta och genomföra beslut. Kontroll ses som förmågan att kontrollera befolkningen och naturresurser inom den egna statens gränser, samt externa processer som kan påverka dessa. Till sist avser legitimitet rätten att fatta regler och delta i formella överenskommelser (Fox - Sneddon, 2007:240–241). Denna distinktion mellan olika typer av suveränitets praktiker görs för att i analysen kunna visa på hur olika diskurser om konflikt och samarbete interagerar med synen på suveränitet i produktionen av specifika problem, subjekt och objekt.

3.5 Begrepp inom internationell vattenrätt

Till sist använder jag mig av olika begrepp inom internationell vattenrätt för att ytterligare understödja analysen. Inom internationell rätt finns det olika principer för hur styrning och uppdelningen av vattenanvändning ska ske mellan stater. Traditionellt sätt har fyra olika principer presenterats; absolut territoriell suveränitet, absolut territoriell integritet, begränsad territoriell suveränitet och en integrerad förvaltningsmetod (McIntyre, 2010:60). Enligt Brown Weiss (2009:184) kan en femte tilläggas i form av förhandsrätt till vattentilldelning.

Absolut territoriell suveränitet utmärks av att stater fritt får nyttja vattnet inom sina respektive territorium utan att ta hänsyn till eventuell påverkan på andra stater (McIntyre, 2010:61). I kontrast kan *absolut territoriell integritet* istället sammanfattas som en rätt för nedströmsstater att kräva det kontinuerliga naturliga vattenflödet, det vill säga det skulle krävas nedströmsstaters godkännande innan uppströmsstater vidtar några åtgärder för att kontrollera/använda vattnet inom deras eget territorium (McIntyre, 2010:62–63).

Begränsad territoriell suveränitet, eller den så kallade principen om jämlik fördelning, berättigar varje stat till jämlik och rimlig användning av de vattenresurser som finns inom de egna statsgränserna. Detta kan ses som en kompromiss mellan de två tidigare nämnda principerna som bygger på tanken att gränsöverskridande vattenkällor är delade resurser där det existerar ett gemensamt intresse att värna om dessa. Vad som menas med jämlik fördelning inom internationell rätt är mer vagt för att kunna anpassas till specifika kontexter. Principen bygger på suverän jämlikhet mellan stater, där staters suveränitet samtidigt begränsas av skyldigheten att inte nyttja vatten inom sitt eget territorium på ett sätt som inkräktar på andra staters rätt till sin del av vattenresursen (McIntyre, 2010:64–65).

Slutligen utgörs *en integrerad förvaltningsmetod* av en syn på avrinningsområdet som en integrerad helhet som ska förvaltas som en ekonomisk enhet där vattnet ses som tillhörande alla beroende samhällen. Detta sker oftast parallellt med etablerandet av internationella mekanismer för att formulera och implementera gemensamma policys för utvecklingen och förvaltningen av de gemensamma resurserna (McIntyre, 2010:67). En integrerad förvaltningsmetod utmärks därmed av en holistisk och harmoniserad förvaltningssyn. de Oliveira Vieira (2020:4) beskriver det som

a process which promotes the coordinated development and management of water, land and related resources, in order to maximize the resultant economic and social welfare in an equitable manner without compromising the sustainability of vital ecosystems.

Malla (2005:11) delar denna syn och tillägger att utöver helhetssynen på vatten, land, luft, växt- och djurliv som en enhet definierat som ett ekosystem, omfattas även socioekonomiska och tekniska aspekter i ramverket för beslutsfattande. Ett

integrerat förvaltningsparadigm baseras enligt Malla därmed på juridiska principer om jämlik fördelning, hållbar utveckling och principen om att inte orsaka skada där en stat annars är skyldig att kompensera den eventuella skada som de orsakar andra stater (Malla, 2005:11). Vidare beskriver Malla (2005:11-12) hur:

The building blocks of an integrated management paradigm must comprise all the elements that constitute an international drainage basin. This generally includes all resources, including human, animal, plant, energy, soil and precipitation, as well as the various uses that watercourse States have developed and/or are willing to develop, whereby protection of these resources and their utilization needs to be taken into consideration on an equal basis.

Till dessa principer kan principen om förhandsrätt till vattentilldelning tilläggas, som bygger på en syn om "först till kvarn". Med detta menas att den som först säkerställt rätten till en viss mängd vatten, även har rätt till den mängden efter att andra parter kommer in i bilden och vill ta del av vattenfördelningen. Detta innebär att i händelse av en minskning av vattentillgången kommer de "första" parterna få sina behov tillgodosedda och därefter får de som kommit in senare dela på det som finns kvar (Brown Weiss, 2009:188). Denna princip kan även uttryckas i form av att en stat bestrider andras anspråk på vattnet med motivering att det skulle skada den berörda statens befintliga användning (Brown Weiss, 2009:193).

Därtill finns det olika syn på vad en internationell flod utgörs av, vilket vanligtvis utgörs av en distinktion mellan ett vattendrag (watercourse) och avrinningsområde (watershed). Inom internationell rätt definieras ett vattendrag som ett vattensystem som fysiskt utgör en enhetlig helhet med avrinning i en gemensam slutpunkt med tillhörande yt- och grundvatten (Convention on the Law of the Non-navigational Uses of International Watercourses, 1997 artikel 2a). Ett vattendrag är alltså den kanal som en strömmande vattenmassa följer. Det utgörs av flodens fysiska gränser och begränsas därmed till själva vattnet som flyter genom Nilen. I kontrast utgörs ett avrinningsområde av både vattendraget men även landområdet intill som dränerar all inkommande överskottsnerbörd mot samma vattenkälla. Ett avrinningsområde definieras därmed av dess topografiska gränser och det är exempelvis lättare att identifiera i kuperade områden än slättmarker där det kan röra sig om skillnader på några centimeter (Bhardwaj, 2019:3).

Dessa begrepp och principer kommer användas tillsammans med ett kritiskt geopolitiskt perspektiv för att underlätta analysen om hur synen på vatten och samarbete över vatten producerar olika typer av objekt, subjekt och platser. Det centrala är dock inte hur dessa principer och begrepp explicit används i avtalet utan de konceptuella logiker som underbygger begreppen och principerna. Ovanstående begrepp kommer därmed ses som diskurser som bygger på olika antaganden, vilket får effekter för samarbetet i sig.

3.6 Sammanfattning

Huvudsyftet med en WPR-ansats är således att kritiskt granska de underliggande antaganden som olika problematiseringar baseras på och de effekter dessa får. Detta baseras enligt Bacchi (2009:44) på att en WPR-ansats har en normativ agenda där det antas att vissa problematiseringar gynnar vissa sociala grupper på bekostnad av andra. Dock finns det inget uttalat mål om att kunna föreslå mer ”effektiv” policy genom att säga att saker inte är bra så som de är (Bacchi, 2009:34). Den kritiska ansatsen i WPR fokuserar istället på att belysa grunderna som möjliggör en viss policy/avtal, det vill säga de förgivettagna sätt att tänka som accepterade praktiker är baserade på. En WPR-ansats bidrar följaktligen med värdefull insikt i olika styrningsprocesser (Bacchi, 2009:34) men erbjuder samtidigt ett systematiskt sätt att studera hur verkligheten konstitueras genom olika diskurser. Detta lämpar sig väl för mitt syfte om att visa på hur synen på vatten och samarbete ömsesidigt konstituerar varandra. Genom att undersöka hur vattensamarbete problematiseras i Nilen-samarbetets CFA hamnar fokus på de antaganden som ligger till grund för en viss syn på vattensamarbete. Därigenom kan även effekterna av detta analyseras och mina frågeställningar besvaras.

Jag har däremot behövt komplettera WPR-ansatsen med ytterligare teoretiska perspektiv för att underlätta analysen. Ett kritiskt geopolitiskt perspektiv inkluderas för att kunna utröna vilka geopolitiska diskurser som används för att producera specifika subjekt och objektet för samarbetet, Nilen, som en viss typ av objekt, samt vad det får för effekter. Både WPR och det kritiskt geopolitiska perspektivet bygger, som tidigare nämnt, på en syn om hur verkligheten produceras genom olika diskurser där diskurser inte endast ska ses som språkbruk utan även innefattar praktiker av kunskapsformation. Det kritiskt geopolitiska perspektivet tillsammans med de begrepp och principer som är centrala inom internationell vattenrätt bidrar således med att smalna av det analytiska fokuset och underlätta användningen av en WPR-ansats i en internationell kontext. Detta då WPR ursprungligen utformats för att analysera nationell politik, oftast i form av socialpolitik. Ytterligare lånar jag från tidigare forskning, där jag anpassar de konflikt- och samarbetsintensitetsskalorna, som vidareutvecklats av Grünwald *et al.*, till ett poststrukturellt perspektiv. De ses till skillnad från det ursprungliga ramverket som olika diskurser för att återigen kunna avgränsa det analytiska fokuset med hänvisning till mitt syfte om att undersöka vattensamarbete över Nilen.

4 Metodologi

I följande kapitel beskrivs och motiveras först val av metod och empiri. Detta följs av en genomgång av de 6 frågor som metoden består av, deras syfte, vilken empiri som blir relevant och hur de ämnas appliceras på materialet. Sista avsnittet i kapitlet diskuterar de metodologiska begränsningar som en WPR-ansats medför.

4.1 Val av metod och empiri

Bacchi har utformat WPR för att analysera policys och policyförslag, men menar samtidigt att en WPR-analys kan appliceras på en mängd olika typer av texter. Texter här inkluderar allt från lagstiftning, rättsliga beslut, propositioner, intervjuunderlag, medieuttalanden, tal och budgetar till bilder, videos och olika former av digital kommunikation för att nämna några. Det viktigaste karaktärsdraget är att materialet som används är föreskrivande, det vill säga att det, åtminstone i lös mening, kan förstås som ett förslag till en plan för hur något ska genomföras (Bacchi – Goodwin, 2016:18).

Nilen-samarbetets CFA beskriver principer, rättigheter och skyldigheter för samförvaltning och utveckling av Nilens vattenresurser och kan därmed anses vara ett förslag på en plan för hur vattensamarbetet avseende Nilen ska genomföras och förvaltas. Följaktligen, även om avtalet är utformat i en internationell kontext och WPR utvecklats för att kritiskt granska nationella policys, innebär det att WPR-ansatsen är applicerbar på materialet. Dock kommer delar av metoden behöva anpassas efter den internationella kontexten, vilket kommer förklaras närmare längre fram. Det är också viktigt att uppmärksamma att valet av texter i sig är en metodologisk tillämpning. Detta då det reflekterar min tolkning som forskare av vad som anses vara lämpligt material för studiens syfte, vilket får direkta implikationer för analysen och resultatet (Bacchi, 2009:20).

Vidare är fokus inte på språket och språkbruket, utan texter används som hjälpmedel för att öppna upp för reflektion över de underliggande processer som gör något sägbart och effekterna av att konstituera ett problem på ett visst sätt (Bacchi – Goodwin, 2016:18). Genom att anamma en diskursiv tolkningsansats tolkas texter utifrån den bredare omgivande kontexten (diskursen) och diskursen tolkas utifrån de enskilda texterna (Bergström – Boréus, 2012:34–35). Detta medför att det inte endast är avtalet i sig som är relevant material utan även andra relaterade texter blir aktuella.

WPR-ansatsen utgörs, som nämnt tidigare, av både ett teoretiskt åtagande och ett metodologiskt ramverk som underbygger varandra. Ansatsen är att arbeta baklänges från avtalet för att identifiera lösningar och därefter kunna utröna vad det är som konstitueras som ett problem (Bacchi, 2009:3). Valet av metodologiskt ramverk faller därmed naturligt och utgörs konkret av sex frågor som ställs till materialet, samt ett åtagande om att applicera analysen på sina egna förslag (Bacchi, 2009:2), mer om detta i avsnitt 4.2. Metodologiska begränsningar.

Av dessa sex frågor kommer de första fem appliceras på materialet. Anledningen till att fråga sex inte appliceras förklaras kortfattat längre fram i detta kapitel. Frågorna har en tendens till viss överlappning och repetition och ska därför främst ses som verktyg för att underlätta struktureringen av analysen. Nedan följer de sex frågorna, deras syfte och mål, hur de ämnas appliceras och vilket material som blir relevant.

4.1.1 Hur representeras vattensamarbete som problem i Nilens CFA?

Målet med fråga 1 är att identifiera startpunkten för den vidare analysen. Detta görs genom att, som nämnts tidigare, arbeta baklänges från ett förslag, här CFA, för att utröna vilka lösningar som föreslås och därmed också vad som representeras som problemet. Denna fråga utgår ifrån det grundantagande som tidigare förklarats, där avtalet anses vara med och producera problemet. Fråga 1 ämnar således till att identifiera utsagda problem i det valda materialet (Bacchi, 2009:3). Det huvudsakliga materialet blir följaktligen själva avtalet, CFA. Däremot understöds analysen av hur vattensamarbete konstitueras som ett problem av information hämtat från NBI:s, den nuvarande samarbetsplattformens, hemsida, samt uttalanden om syftet med CFA från högt uppsatta personer inom NBI. Det är dock viktigt att ha i åtanke att det kan finnas flera olika problematiseringar inom ett enda avtal och att dessa möjligtvis kan vara motsägelsefulla. Vidare kan problematiseringar i sig innehålla egna problematiseringar som kan bli föremål för ytterligare en WPR-analys. Identifieringen av vad som underförstått anses vara problemet är således en utmanande uppgift men lägger grunden för den resterande analysen (Bacchi, 2009:4). För att förtydliga är det intressanta inte vad som skrivs fram på textnivå som mål i avtalet, utan:

- hur avtalet som en helhet kan anses representera en lösning som är med och producerar ett problem.

4.1.2 Vilka antaganden ligger till grund för denna problematisering? Vad tas för givet som möjliggör en specifik problematisering?

Fråga 2 syftar till att identifiera de antaganden som problematiseringen baseras på. Antaganden här ska förstås som bakgrundskunskap som tas för givet. Genom att undersöka dessa går det därmed att identifiera de konceptuella premisser som understödjer problematiseringen och som måste finnas för att problematiseringen ska vara meningsfull. Följaktligen är det inte aktörers antaganden som ska analyseras, utan de antaganden som finns inom problematiseringen och som således producerar ett visst problem. Fokus ligger inte på varför något händer, utan varför något kan hända och vilka förutsättningar som måste vara på plats för att detta ska kunna hända (Bacchi, 2009: 5).

Frågan ämnas besvaras genom en diskursanalys. En diskursanalys är lämplig utifrån antagandet att problem konstitueras i diskurs, där diskurs innefattar de olika värderingar och antaganden som tas för givet, vilka är frågans fokus (Bacchi, 2009:7). Materialet som blir relevant är därför återigen avtalet i sig och de problematiseringar som identifierats i fråga 1.

Bacchi föreslår att fokusera på att identifiera och ifrågasätta olika dikotomier, nyckelkoncept och kategorier som verkar inom avtalet, för att undersöka hur problematiseringen konstruerats på ett specifikt sätt. Exempelvis kan dikotomier bidra till en förenkling av komplexa förhållanden där en sida oftast privilegieras och ses som bättre/mer viktig. På liknande sätt är nyckelkoncept ofta omstridda vilket beror på konkurrerande politiska visioner, där innebörden i ett nyckelkoncept kan säga något om vilken vision som råder. Kategorier däremot fokuserar på hur människor kategoriseras vilket antas påverka hur vi ser oss själva och andra. Huvuduppgiften blir att inte acceptera dessa dikotomier, nyckelkoncept och kategorier som givna, utan undersöka hur de fungerar för att ge specifika betydelser till det problem som konstituerats (Bacchi, 2009:7-9). Detta tillvägagångssätt kommer bistå appliceringen av fråga 2, men då WPR är anpassat till nationell politik kommer jag här behöva anpassa analysen efter de omständigheter som studerandet av ett internationellt avtal medför. För att underlätta det analytiska fokuset kommer jag därför använda mig av det teoretiska ramverk jag konstruerat i teorikapitlet bestående av ett kritiskt geopolitiskt perspektiv och de begrepp och principer om suveränitet, internationell vattenrätt och konflikt och samarbete som beskrivits i föregående kapitel. Dessa ser jag som diskurser eller diskursiva praktiker. Fokus blir både på underliggande antaganden om avtalet i sin helhet men även de principer och artiklar som avtalet utgörs av, och hur dessa understöds av specifika antaganden om vatten och samarbete.

Nedan följer en operationalisering av konflikt- och samarbetsdiskurserna som listats i avsnitt 3.3.1. där det kort beskrivs vad som utmärker dem. Suveränitet och begreppen inom internationell vattenrätt har redan beskrivits i teorikapitlet och kommer därför inte utvecklas mer här.

I en icke-politiserad konfliktdiskurs ses vattenutmaningar som naturligt orsakade utan politisk betydelse. Här anses vattenfrågor inte vara något som berör

det offentliga och staten, och finns inte med på den politiska agendan (Grünwald *et al.*, 2020:468, 471).

Till skillnad från en icke-politiserad konfliktdiskurs döljer en avpolitiserad konfliktdiskurs den politiska karaktären av en vattenfråga genom ett fokus på tekniska lösningar kring vattenförvaltning och styrning (Grünwald *et al.*, 2020:469, 471).

En återpolitiserad konfliktdiskurs utmärks istället av att frågan åter blir av betydelse på den politiska agendan ofta efter förlorat förtroende från allmänheten eller en oförmåga att finna rimliga lösningar. Ett exempel på detta är så kallade zombievattenprojekt, stora kostsamma projekt som föreslagits, avvisats men sedan väckts till liv igen trots att de oftast är socialt, politiskt, ekonomiskt och miljömässigt oförsvarbara (Grünwald *et al.*, 2020:469, 471).

Vidare ser en politiserad konfliktdiskurs vattenfrågan som en fråga för offentlig policy. Den präglas av osäkerhet där ingripande från staten ses som nödvändigt för att lösa problemet. Vattenproblem blir här oftast polariserade för att främja vissa intressen över andra (Grünwald *et al.*, 2020:470–471).

I en säkerhetiserad konfliktdiskurs tas detta ett steg längre där vattenrelaterade frågor/problem uppfattas som existentiella hot som kräver exceptionella och oftast akuta åtgärder. Åtgärder motiveras ofta på extraordinära sätt där hot om våld kan förekomma (Grünwald *et al.*, 2020:470–471).

Slutligen präglas en våldsamt konfliktdiskurs av fientlighet och likgiltighet med en idé om absolut suveränitet över delade vattenresurser (Grünwald *et al.*, 2020:470–471).

I tyst samarbetsdiskurs finns inget officiellt samarbete men det finns tolerans för spontana oftast lokala samarbeten eller tillkännagivanden om framtida utveckling som är mindre krävande. Viljan att samarbeta är ytlig och gemensamma åtgärder är få och drivs av löften och free-riding beteende ((Grünwald *et al.*, 2020:466, 472).

En utforskande samarbetsdiskurs präglas istället av åtaganden om att genomföra gemensamma åtgärder men en avsaknad av gemensamma mål (Grünwald *et al.*, 2020:467, 472).

En strategisk samarbetsdiskurs bygger vidare på detta och innefattar institutionella mekanismer för gemensamma åtgärder, konfliktlösningsprocedurer och gemensamma mål för att stärka fördelarna med samarbetet. Uppgörelser för att främja utvecklingen av vattenresurserna försöker däremot undvika politiskt känsliga frågor och bindande åtaganden där samarbetsviljan drivs av egenintresse (Grünwald *et al.*, 2020:467, 472).

Ansvarstagande samarbetsdiskurs utmärks av både gemensamma mål, lösningar och åtgärder som även kan inkludera andra områden som övervakning av översvämningar och torka eller skydd för miljön. Samtidigt präglas samarbete fortfarande av juridiskt icke-bindande åtaganden och samordning utan specifika deadlines för att nå gemensamma mål eller detaljerade skyldigheter (Grünwald *et al.*, 2020:467–468, 472).

Den största skillnaden mellan ansvarstagande och affirmativ samarbetsdiskurs är att den senare utöver gemensamma mål, lösningar och åtgärder även utmärks av

bindande åtaganden ofta med krav på ömsesidighet, pålitlighet och rättvisa (Grünwald *et al.*, 2020:468, 472).

Slutligen präglas en intuitiv samarbetsdiskurs fortfarande av gemensamma mål, lösningar och åtgärder, men gränserna mellan nationella och internationella intressen har suddats ut och kravet på ömsesidighet är därmed inte längre lika högt (Grünwald *et al.*, 2020: 468, 472).

4.1.3 Hur har denna problematisering kommit till?

Målet med fråga 3 är att belysa den icke-diskursiva utveckling som lett fram till att en specifik problematisering blivit framträdande inom avtalet, samtidigt som den ämnar redogöra för konkurrerande problematiseringar över tid och rum. Syftet är att uppmärksamma att en viss problematisering inte är naturligt given och därmed påvisa att konstruktionen av problemet hade kunnat vara annorlunda. Detta uppnås genom genealogi. Genealogi belyser de maktstrider som historiskt sett skett över kunskap och fokuserar på de olika praktiker involverade i produktionen av kunskap/sanning. Konkret går det ut på att spåra historien av den nuvarande problematiseringen genom att identifiera specifika tidpunkter där nyckelbeslut fattades som ledde fram en fråga i en viss riktning. Fokuset är därmed på processen – hur något kom att bli. Detta aktualiserar och belyser även olika maktdynamiker som påverkat framgången för specifika problematiseringar (Bacchi, 2009:10–11).

Det är dock viktigt att poängtera att avsikten inte är att spåra ett direkt inflytande, utan istället betonas heterogeniteten i praktiker som påvisar att en annan väg varit möjlig. Genom att då undersöka olika events och de praktiker som möjliggjort dem, går det att visa att en problematisering inte är naturligt given (Bacchi – Goodwin, 2016:46).

Material som blir aktuellt i analysen är dels tidigare avtal gällande Nilen mellan olika stater, men också andrahandskällor som beskriver utvecklingen av samarbetet kring Nilen. Mer konkret är tanken att med hjälp av ovan nämnda material spåra hur de antaganden och diskurser som identifieras i fråga 2, utvecklats över tid. Detta med hänsyn till icke-diskursiva praktiker och maktdynamiker och vilken betydelse det då fått för hur vattensamarbete konstitueras som problem i avtalet.

4.1.4 Vad lämnas oproblematiserat? Kan samarbete över vatten förstås annorlunda?

Målet med fråga 4 är att uppmärksamma och reflektera över de aspekter och perspektiv som tystas i en specifik problematisering. Denna fråga börjar utforska

den kritiska potentialen hos WPR. Ett sätt att göra detta är genom att reflektera över vilka begränsningar en viss problemkonstruktion innebär för avtalet. Analysen baseras till största del på de analyser som gjorts i fråga 2 och 3 (Bacchi, 2009:12–13).

Fråga 2 kan bistå med att uppmärksamma förenklingar och motsägelser inom avtalet och således belysa brister och begränsningar i hur problemet representeras. Fråga 3, med sitt fokus på konkurrerande problematiseringar kan vidare hjälpa till att belysa hur problemet kan konceptualiseras annorlunda, det vill säga vad som lämnats oproblematiserat och vilka aspekter som därmed också tystats (Bacchi, 2009:13–14).

4.1.5 Vilka effekter produceras av denna problemkonstruktion?

Målet med fråga 5 är att identifiera effekterna av specifika problematiseringar för att möjliggöra en kritisk granskning av dessa. Detta grundar sig på antagandet att hur ett problem konstitueras gynnar vissa sociala grupper på bekostnad av andra.

Det ska tilläggas att effekter inte ska förstås som mätbara ”utfall” utan mer som politiska implikationer. De effekter som Bacchi redogör för är; diskursiva effekter, subjektifieringseffekter och så kallade ”levda” effekter (Bacchi, 2009:15).

Diskursiva effekter fokuserar på de diskurser en viss problematisering baseras på och hur det medför begränsningar i vad som kan tänkas och sägas, vilket kan få negativa effekter för vissa människor. Det handlar alltså om vilka sanningar som genereras av specifika diskurser. Subjektifierings effekter inriktar sig på hur avtalet genom en viss problematisering producerar subjekt som specifika typer av subjekt, med andra ord hur subjekt konstitueras i diskurs. Detta antas påverka hur vi som subjekt ser både andra och oss själva. Särskilt fokus läggs på hur olika grupper ställs mot varandra inom avtalet, så kallat ”dividing practices”, men också vem som implicit anses ansvarig för problemet och vilka effekter detta får. De sista så kallade ”levda” effekter uppmärksammar den materiella påverkan en problematisering har det vill säga hur den direkt inverkar på människors liv (Bacchi, 2009:16–18). Dessa effekter ska ses som sammankopplade och tillsammans utgör de länken mellan det symboliska och materiella, som visar på att denna analysform, trots sitt fokus på diskurser, inte är avskuret från det materiella (Bacchi – Goodwin, 2016:23). Det övergripande syftet blir att utröna vilka aspekter av en problematisering som har negativa effekter på vilka grupper av människor och vad som därmed behöver omprövas (Bacchi, 2009:16–18).

Analysen av fråga 5 baseras på de tidigare analyser som gjorts i fråga 2, 3 och 4, där det arbete som redan gjorts vad gäller att; klarlägga de underliggande antaganden och diskurser som en viss problematisering baseras på (fråga 2); hur denna har kommit tillstånd (fråga 3); och vilka aspekter som tystas och inte problematiseras (fråga 4), utgör grunden för vilka effekter som kan identifieras i

fråga 5 (Bacchi – Goodwin, 2016:23). För att understödja denna del av analysen beskriver Bacchi (2009:18) ett antal delfrågor som kommer vara vägledande:

- Vad kommer sannolikt att förändras med denna representation av "problemet"?
- Vad kommer sannolikt att förbli detsamma?
- Vem kommer sannolikt att dra nytta av denna framställning av "problemet"?
- Vem kommer sannolikt att skadas av denna framställning av "problemet"?
- Hur påverkas de som pekats ut som ansvariga och uppfattningen hos resten av samhället av ansvarsfördelningen för "problemet"?

4.1.6 Hur och var har denna problematisering producerats, spridits och försvarats? Hur kan den ifrågasättas, brytas och ersättas?

Fråga 6 kommer, som nämnts tidigare, inte inkluderas i analysen. Målet med fråga 6 är att rikta uppmärksamhet till hur en viss problematisering blir framträdande och reflektera över de möjligheter som finns för att utmana problematiseringar som anses skadliga. Fokus ligger på hur problematiseringen når sin publik och uppnår legitimitet och hur relationen mellan diskurs, talare och publik institutionaliseras. Samtidigt ses diskurser som komplexa och ibland motsägelsefulla, vilket öppnar upp för "omproblemativering" av problemet (Bacchi, 2009:19).

Det kritiska värde som fråga 6 bidrar med bygger vidare på tidigare frågor, framförallt fråga 3, men är inte av relevans för studiens syfte. Fokus för studien är inte hur den rådande problematiseringen av vattensamarbete kommit att uppfattas som det dominerande synsättet, utan på hur vattensamarbete konstitueras som problem och effekterna av detta, därav kommer frågan inte heller appliceras på materialet.

4.2 Metodologiska begränsningar

En risk med en WPR-analys och den ansats till tolkning detta innebär är att reliabiliteten och möjligheten att replikera studien blir lidande. Detta adresserar Bacchi i viss mån genom det sista steget i analysen, reflexivitet, det vill säga en själv-analys där de ovan nämnda frågorna appliceras på forskarens egna problematiseringar (Bacchi – Goodwin, 2016:24).

WPR bygger på vissa ontologiska och epistemologiska antaganden som anser att subjekt, och därmed även jag som forskaren, är en del av de diskurser som

producerar problematiseringen i avtalet, vilket kan påverka min tolkning av avtalet. Ontologiskt utgår jag därmed från en anti-essentialistisk ståndpunkt. Därjämte ses kunskap som socialt konstruerad, vilket innebär ett tolkande epistemologiskt förhållningssätt. Tillsammans medför detta att jag måste undvika att blint acceptera olika problematiseringar utan att reflektera över deras ursprung, syften och effekter (Bacchi, 2009:19). Genom att granska min egen diskursiva position är målet följaktligen att försöka identifiera begränsningar inom mina egna problematiseringar. Däremot medför metodologin ett synsätt som ändå begränsar möjligheten till att replikera studien, då det förutsätts att min tolkning alltid är beroende av min position som subjekt. Följaktligen blir transparensen i analysen av stor vikt för att andra forskare i möjligaste mån ska kunna följa hur jag kommit fram till mina tolkningar och resultat.

En annan svårighet är att skilja mellan olika diskurser i analysen av en text. Detta underlättas framförallt av det teoretiska ramverk jag utarbetat där jag identifierat och omvandlat relevanta teoretiska begrepp och principer till diskurser. Något som möjliggör mer systematisk analys och hjälper till att avgöra vad jag ska söka efter i min empiri.

Vidare erbjuder WPR ett systematiskt tillvägagångssätt för att undersöka hur ett problem konstruerats där den teoretiska synen på problematiseringar är integrerad i det metodologiska ramverket med de sex frågorna. Den ovan nämnda frågan om hur man avgör vad som är en bra tolkning kvarstår dock delvis, och är relaterad till kriterierna för validitet i forskning. Validitet inbegriper de standarder som ens forskning måste uppfylla för att räknas som ”god” och kvalificerad. Med en tolkandeansats är de kriterier som appliceras av positivistiska epistemologier inte tillämpliga. Istället förhåller jag mig till Jorgensen och Philips (2002:140–142) tumregler. Enligt Jorgensen och Philips (2002:140–142) ska analysen vara gedigen, det vill säga tolkningar ska understödjas av flera segment av textmaterialet och inte bara ett; heltäckande det vill säga att de frågor som ställs till texten besvaras fullständigt; och slutligen transparens i presentationen av analysen genom att presentera tolkningar och resonemang så detaljerat som möjligt och ge tillgång till det empiriska materialet.

Med detta menar jag dock inte att min tolkning är den enda möjliga eller att den nödvändigtvis är bättre än någon annans tolkning av samma material. Det skulle strida mot det poststrukturalistiska perspektiv som studien utgår från, som ser sanning som konstruerad där det inte går att bedöma en tolkning som bättre än en annan (Wenman, 2018:136). Däremot är förhoppningen att ovanstående tumregler kommer bistå mig i att kunna göra en mer väl underbyggd analys än vad jag annars hade kunnat, och därmed bidra med en djupare förståelse om hur vattensamarbete problematiseras inom Nilens CFA.

Ytterligare en svårighet viktig att belysa är WPR som ett paket innehållande både en teoretisk och metodologisk ansats. Denna ansats är relativt generell utvecklad för nationell politik, vilket är varför teorin behöver kompletteras med ytterligare teorier och begrepp för att underlätta analysen. Samtidigt är analysen i sig mycket styrd av materialet som är i fokus och vilken riktning det tillåter mig som forskare att driva analysen. Varje fråga bygger vidare på den föregående frågan. Detta har krävt ett abduktivt förhållningssätt där teorier och teoretiska

begrepp kompletterats efterhand som analysen utvecklats. Bland annat har suveränitet som diskursiv praktik och begreppen inom internationell vattenrätt tillkommit efter att analysen redan var påbörjad. Detta medför en risk att resultatet kan kritiseras för att bli förväntat och förutsägbart då det teoretiska ramverket anpassats efterhand. Samtidigt möjliggör valet av vissa teoretiska begrepp utifrån den problematisering som identifieras i fråga 1, framväxten av en djupare och bättre underbyggd förståelse för hur synen på vatten och samarbete konstituerar varandra. Detta kommer återkopplas till i avsnitt 6.1. Självanalys och reflexivitet.

Till sist medför WPR-ansatsen svårigheter att generalisera resultatet då det dels, som nämnts ovan, förutsätter en viss relation till mig som forskare, men också för att resultatet är beroende av det material som valts och materialets relation till den specifika kontexten. Detta behöver däremot inte vara ett problem då syftet med en WPR-ansats inte är att generalisera, utan kritiskt granska policys för att kunna belysa eventuella skadliga effekter en viss problematisering har.

5 Analys

Följande kapitel är uppdelat efter de fem första frågorna i WPR-ansatsen som beskrivits i föregående kapitel. Frågorna ska ses som byggstenar som bygger vidare på varandra för att kulminera i fråga 5, där effekterna av problematiseringen av vattensamarbete som ett specifikt problem diskuteras, och kopplar samman de tidigare frågorna till en sammantagen slutsats.

5.1.1 Hur representeras vattensamarbete som problem i Nilens CFA?

Fokus för fråga 1 är att förstå vad som uppfattas som problemet genom att studera vilka lösningar som föreslås, exempelvis genom att studera vilka förändringar som föreslås från tidigare avtal. På Nile Basin Initiatives (NBI) hemsida, den nuvarande samarbetsplattformen för Nilen-staterna, beskrivs syftet med CFA som:

Rather than quantifying 'equitable rights' or water use allocations, the Treaty intends to establish a framework to "promote integrated management, sustainable development, and harmonious utilization of the water resources of the Basin, as well as their conservation and protection for the benefit of present and future generations" (The Nile Basin Initiative).

I avtalet introduceras centrala principer för vattenförvaltning som jämlikt och rimligt nyttjande av Nilens vattenresurser och rätten för alla berörda stater att nyttja Nilens vattenresurser inom sina territoriella gränser så länge detta inte medför skadliga effekter för andra stater inom samarbetet (CFA, 2010:12, 14).

På textnivå skrivs problemet därmed fram som en brist på hållbar och samstämmig vattenförvaltning och en brist på jämlik fördelning av Nilens vattenresurser mellan staterna där det som behöver förebyggas är samtida och framtida vattenbrist. Detta styrks av de generella principer som framhävs i artikel 3, som ser vatten som en ändlig och sårbar resurs, men även som en naturresurs med socialt och ekonomiskt värde och introduktionen av begreppet om vattensäkerhet för alla berörda stater (CFA, 2010:8–10) Principen om vattensäkerhet fastställer i avtalet alla Nilenstaternas rätt till tillförlitlig åtkomst och användning av Nilenfloden för bland annat jordbruk, försörjning och produktion (CFA, 2010:4).

Ses det däremot till den helhet avtalet utgör, är den lösning som föreslås för att uppnå en hållbar och samstämmig vattenförvaltning, jämlik och rättvis fördelning av vatten, och till följd därav fördjupat gränsöverskridande samarbete mellan alla

Nilens stater i form av etablerandet av CFA:n. Problemet som konstitueras är därmed i själva verket samarbetsbrist mellan alla berörda parter. I avtalet går det att utvärdera att CFA i sin helhet utgör en förändring sedan tidigare i form av juridiskt bindande principer, rättigheter och skyldigheter för alla Nilenstaterna, tillsammans med etablerandet av en permanent institution, The Nile River Basin Commission (NRBC), med syfte att koordinera och främja samarbetet mellan staterna. Problemet med samarbetsbrist representeras därmed som en avsaknad av ett allomfattande juridiskt bindande ramverk och en permanent institutionell mekanism för att försäkra sig om ett ömsesidigt samarbete. Denna problematisering framkommer framförallt i beskrivningen av syftet med CFA:

The text of the Cooperative Framework Agreement (CFA) outlines principles, rights and obligations for cooperative management and development of the Nile Basin water resources. (...) For this purpose, the Treaty envisages the establishment of a permanent institutional mechanism, the Nile River Basin Commission (NRBC) (The Nile Basin Initiative).

I avtalets inledning framkommer det dessutom att staterna i Nilens avrinningsområde är:

Convinced that a framework agreement governing their relations with regard to the Nile River Basin will promote integrated management, sustainable development, and harmonious utilization of the water resources of the Basin, as well as their conservation and protection for the benefit of present and future generations;

Convinced also that it is in their mutual interest to establish an organization to assist them in the management and sustainable development of the Nile River Basin for the benefit of all; (CFA 2010:2).

Vidare styrks problematiseringen av uttalanden från generaldirektören för en av NBI:s underavdelningar, Eastern Nile Technical Regional Office (ENTRO), Fek-Ahmed Negash Nuru:

Nile Basin countries have no legal framework. This will make the countries use the water as they like and this may lead the countries to enter into conflict (Tekle, 2017).

Cooperation is the way out and a remedy, so, for member nations come to the round table and sign, ratify CFA and collect resources and mobilize human capital is the right solution. I hope Nile Basin Commission will be launched in the near future (Teshome, 2019).

Avtalet konstruerar således det problem som ska lösas som risken för konflikt och osäkerheten i de framtida relationerna mellan staterna som nyttjar Nilens vattenresurser till följd av bristen på samarbetsmekanismer. Det problem som konstrueras är därmed inte primärt vattenbrist, utan osäkerhet kring hur andra stater ska agera och hur det påverkar den egna nationella utvecklingen avseende

tillgången på vatten. Vattensamarbete problematiseras alltså som ett säkerhetsproblem men uttrycks som ett förvaltnings- och allokeringssproblem.

5.1.2 Vilka antaganden ligger till grund för denna problematisering? Vad tas för givet för att denna problematisering ska vara möjlig?

Fråga 2 tar sin utgångspunkt i den problematisering av vattensamarbete som framkommit i fråga 1. Syftet är att belysa vilka underliggande antaganden som görs och vad som tas för givet, både om vatten och samarbete, för att det ska vara möjligt att konstruera problemet som ett säkerhetsproblem till följd av en brist på samsarbetsmekanismer.

Konstruktionen av problemet som osäkerhet i de framtida relationerna till följd av samsarbetsbrist, bygger på ett antagande om vatten som en gemensam och delad resurs. Därtill tas det för givet att det krävs gränsöverskridande samarbete för att kunna förvalta resursen på ett effektivt sätt. Lösningen, det bindande avtalet i sig, grundas därutöver på ett antagande om att det inte går att lita på andra stater. Det antas implicit att utan juridiskt bindande rättigheter och skyldigheter kommer andra stater agera utifrån egenintressen, vilket eventuellt kan komma att skada den egna statens tillgång på vatten. Det går därmed att göra en distinktion mellan icke-bindande och bindande principer där bindande principer antas främja samarbete.

Även de principer som avtalet består av bygger på antaganden som konstituerar problemet som ett säkerhetsproblem. En central rättighet är principen om jämlik vattenfördelning (CFA, 2010:12). Detta är som förklarats i avsnitt 3.3.2. en traditionell princip inom internationell vattenrätt (McIntyre, 2010:64–65) och bygger på ett antagande om suverän jämlikhet där alla stater har rätt till en jämlik del av Nilens vattenresurser. Samtidigt bygger principen på en begränsning i staters suveränitet såtillvida att de inte får nyttja vattenresurser på ett sätt som inkräktar på andra staters rätt till jämlik vattenfördelning. Den bindande rättigheten om jämlik vattenfördelning antyder därmed också ett underliggande antagande om att det inte går att lita på andra stater, där andra staters agerande ses som hot mot den egna tillgången på vatten.

Följaktligen bygger principen om jämlik och rättvis fördelning på en syn om vatten som en resurs som går att fördela mellan stater. Detta tydliggörs ytterligare med det nyckelbegrepp som introduceras i avtalet om vattensäkerhet.

I artikel 14 fastslås det att samförvaltning och utveckling av Nilens vattensystem kommer underlätta uppnåendet av vattensäkerhet. Staterna ska därför arbeta tillsammans, för att försäkra sig om att alla stater kan uppnå och upprätthålla detta (CFA, 2010: 24). I avtalet definieras vattensäkerhet som ”the right of all Nile Basin States to reliable access to and use of the Nile River system for health, agriculture, livelihoods, production and environment” (CFA, 2010:4). Här tas det för givet att Nilen främst är till för att försörja och upprätthålla människors välbefinnande. I andra delar av avtalet beskrivs det vidare, hur samarbete över Nilens vattenresurser ska främja socioekonomisk utveckling och att i nyttjandet av

Nilens vattenresurser bör den bästa ekonomiska användningen prioriteras (CFA, 2010:6, 10). Sammantaget antyds att Nilens främsta syfte är som naturresurs. Därtill framkommer det hur stater kan använda sig av vattnet för att främja nationell utveckling. Synen på samarbete tar därmed förgivet att vatten är en naturresurs som kan, och ska utvecklas för att främja nationell utveckling.

Vidare fastslås det i avtalet att det inom NRBC är ministerrådet (the council of ministers) som ska undersöka och besluta om rättvis och jämlik vattenfördelning, beslut som ska fattas genom konsensus. Ministerrådet består av varje stats ansvarig minister för vattenfrågor och eventuella andra ministrar beroende på ämne som ska behandlas (CFA, 2010:32, 34). Detta antyder att jämlik fördelning av vatten kräver ingripande på den statliga nivån. Dessutom är man implicit inte beredd på att delegera bort makten att fatta beslut om vattenfördelning till varken lägre eller överstatliga instanser. Genom att se suveränitet som multidimensionellt bestående av autonomi, kontroll och legitimitet, illustrerar samarbetets institutionella struktur att staterna är beredda att ge upp viss autonomi i sitt beslutsfattande. Dock behåller de samtidigt beslutsfattandet på en politisk nivå som tyder på att de inte är beredda på att ge upp kontrollen över sitt territorium till andra stater avseende politiskt känsliga frågor, som vattentillgång för nationell utveckling. Här görs ännu en gång ett antagande om att det inte går att lita på någon annan när det kommer till inre territoriell kontroll, varken andra stater eller andra instanser. Beslutsprocessen bygger därmed på ett antagande om det suverän-territoriella statsidealet.

Antagandet om staters suveränitet och territoriella kontroll, är endast förenligt med en syn på vatten som baseras på ett vattendrags logik, där området för beslutsfattande begränsas till Nilenflodens fysiska gränser. Detta då en avrinningsområdes logik hade omfattat mer landområde och inneburit en ännu större begränsning i staters suveränitet. Sammantaget tyder detta på en säkerhetsradiskurs, då det kan uppfattas som ett hot mot/inkränkning på den egna statens suveränitet och territorium om objektet för samarbetet även skulle omfatta intilliggande landområde.

En annan central princip i avtalet är principen att inte orsaka någon annan stat skada när de nyttjar Nilens vattenresurser, vilket inom internationell rätt motsvaras av principen om absolut territoriell integritet (CFA, 2010:14, McIntyre, 2010:62–63). Tillsammans med principer som skyldigheten att förebygga och begränsa skadliga omständigheter för andra Nilenstater, både orsakade av mänskligt beteende och naturliga orsaker (CFA, 2010:20), tas det återigen förgivet att stater inte kan lita på varandra utan bindande skyldigheter. Detta då det anses nödvändigt att inkludera principer som att inte vidta åtgärder som kan vara skadliga för andra stater, vilket dessutom tar förgivet att stater annars hade agerat i egenintresse utan hänsyn till andra.

Därtill är principen om planerade åtgärder formulerat på ett sätt som bygger på det suverän-territoriella statsidealet. I Nilens CFA fastställs det att stater endast behöver utbyta information om planerade åtgärder via NRBC utan krav på att konsultera, notifiera eller förhandla med stater som kan komma att påverkas av dessa åtgärder (CFA, 2010:18). Detta tar förgivet staters rätt att själva bestämma om åtgärder inom sitt territorium, vilket understödjer en diskurs baserat på principen om absolut territoriell suveränitet. Det antyds återigen en ovillighet att ge

upp för mycket av sin suveränitet och territoriella kontroll, vilket i sin tur kan hänföras till ett antagande om att andra staters intressen och handlingar kan utgöra hot mot den egna nationella utvecklingen/säkerheten.

Både avtalet i sin helhet och innehållet i form av olika principer bygger på antaganden som tar för givet, en syn på vatten som en delad resurs till för nationell utveckling, det suveräna statsidealet och rädsla för att ge upp för mycket inre territoriell kontroll samt misstro mot andra staters potentiella agerande. Andra staters agerande uppfattas underförstått som hot mot den egna kontrollen över vatten vilket ses som en förutsättning för nationell utveckling, och uppfattas därmed som ett hot mot den nationella säkerheten. Det underförstådda gemensamma målet blir därför att uppnå nationell säkerhet genom att garantera förutsägbarhet, hållbarhet och ömsesidighet mellan de olika parterna i form av bindande rättigheter och skyldigheter. Parallellt antyds därmed både en säkerhetsrad konfliktiskurs då bristen på samarbete upplevs som ett säkerhetsshot, men också en affirmativ samarbetsdiskurs i form av ett gemensamt mål, lösning, bindande rättigheter och skyldigheter, och krav på ömsesidighet, rättvisa och pålitlighet. Följaktligen bygger både avtalet i sin helhet och innehållet i form av olika principer på antaganden som konstituerar problemet som ett säkerhetsproblem.

5.1.3 Hur har denna problematisering kommit till?

Fråga 2 har visat på hur relationerna mellan Nilenstaterna präglas av en djup misstro och rädsla för hur andra staters agerande kan påverka den egna vattentillgången. För att förstå hur vattensamarbete över Nilen kommit att konstituerats som ett säkerhetsproblem till följd av brist på samarbetsmekanismer krävs det däremot en historisk tillbakablick.

Samarbetet över Nilen har en lång historia med rötter i regionens koloniala förflutna och konflikt över de olika bilaterala avtal som tillkom under 1900-talet. Den historiska tillbakablicken syftar till att spåra både diskursiva men framförallt icke-diskursiva förändringar för att sätta avtalet i en kontext och därmed kunna förstå hur både avtalet i sin helhet och de principer som avtalet utgörs av, kom att ses som lösningen på det säkerhetsproblem som produceras genom avtalet. Det ska dock förtydligas att det här kommer behandlas relevanta händelser för förändringen av den problematisering som identifierats i fråga 1. För mer detaljerade beskrivningar om utvecklingen av samarbetet kring Nilen, se bland annat Woldetsadik (2015, 2016, 2017).

I slutet av 1800-talet hade de europeiska stormakterna koloniserat stora delar av Afrika. Italien hade erövrat Eritrea, Storbritannien hade etablerat en närvaro i Egypten, Sudan, Kenya och Uganda, medan Tyskland hade erövrat nuvarande Tanzania och Belgien befann sig i Kongo (Salman, 2019:380). Många avtal som ingåtts rörande Nilen under första halvan av 1900-talet har därmed ingåtts mellan olika stater och europeiska koloniserare.

Det första avtalet av betydelse rörande nyttjandet av Nilens vattenresurser träffades mellan Etiopien och det dåvarande Anglo-Egyptiska Sudan år 1902.

Avtalet berörde främst gränsfrågor mellan Etiopien och Sudan, men inkluderade även en artikel om att Etiopien inte ska vidta åtgärder på Nilen som kan komma att påverka vattenflödet utan att först konsultera med och få godkännande från Storbritannien och Sudan (Woldetsadik, 2015:273–275).

Det andra avtalet avseende Nilens vattenresurser slöts år 1929 mellan Egypten och Storbritannien som representerade Sudan, Kenya, Uganda och Tanzania. Avtalet likt tidigare avtal underströk återigen att parterna inte ska använda Nilen på ett sätt som negativt påverkar Egyptens tillgång på vatten (Salman, 2019:381). Vidare inkluderade avtalet specifika volymmått för vattenfördelning, 48 miljarder kubikmeter per år till Egypten och 4 miljarder kubikmeter per år till Sudan (Cascão, 2009:245).

Mellan år 1954–1959 förhandlade Egypten och Sudan, som blev självständigt 1956, fram ett avtal där de fördelade Nilens vattenresurser mellan sig. De fastställde det årliga totala flödet till 84 miljarder kubikmeter mätt vid Assuandammen i Egypten – varav Egypten skulle ha rätt till 55.5 miljarder kubikmeter och Sudan 18.5 miljarder kubikmeter. De resterande 10 miljarder kubikmeterna utgörs av årliga förluster i form av avdunstning och läckage. Egypten och Sudan delade således upp hela vattenflödet mellan sig. I avtalet erkändes ändå andra staters anspråk till en del av Nilen, men det slutgiltiga beslutet reserverades till Egypten och Sudan att själva avgöra om övriga stater skulle få en del, och isåfall hur mycket. Därtill återfinns det i avtalet en artikel om hur de två staterna i förväg ska komma överens om gemensamma ståndpunkter i händelse att det krävs förhandlingar med en tredje parts regering rörande Nilens vattenresurser (Agreement Between The United Arab Republic And The Republic Of Sudan For The Full Utilization Of The Nile Waters, 1959:2, 4).

Etiopien har kontinuerligt motsatt sig dessa avtal. Även Storbritannien som representant för de andra uppströmsstaterna motsatte sig 1959 års avtal, och efter deras självständighet under 1960-talet bestred även Kenya, Uganda och Tanzania giltigheten av 1929 års avtal då de vägrade vara bundna av vad de såg som ett kolonialt avtal (Salman, 2019:381).

De koloniala avtalen som kulminerade i 1959 års avtal har därmed både konstituerats av specifika maktrelationer och i sin tur konstituerat de maktrelationer som präglade regionen de kommande årtiondena. Detta ömsesidiga konstituerande av maktrelationer och kunskap har därmed lagt grunden till diskursen om Egyptens och Sudans ”naturliga och historiska” rättigheter till Nilens vattenresurser. En uppfattning som institutionaliserades i avtalet mellan Egypten och Sudan år 1959. Enligt Egypten och Sudan cementerade 1959 års avtal deras etablerade och förvärvade rättigheter vilket andra stater måste respektera under internationell rätt då det annars skulle innebära skada för de två staterna. Även om andra stater motsatt sig detta var det ändå denna diskurs som över de följande årtiondena blev status quo (Salman, 2019:381–383, Cascão, 2009:245).

Ett märkbart skifte inträffade 1991 när Etiopiens marxistiska regering störtades och ersattes av en mer progressiv ledare, Meles Zenawi. Hela Etiopiens politiska struktur genomgick en stor förändring med mer fokus mot marknadsekonomi, bättre relationer med donatorer och en stabilisering av ekonomin. Allt detta möjliggjorde för Etiopien att fokusera mer på Nilen och dess anspråk där (Cascão, 2009:254).

Den nya regeringen var dessutom mer benägen att få ta del av sina rättigheter till Nilen genom samarbete och förhandlingar (Salman, 2019:385). Skiftet av regering i Etiopien och den utvecklingsdiskurs som anammades av den nya regeringen innebar även att Etiopien unilateralt började satsa på olika vattenprojekt och på att bygga ut sin kapacitet till effektiv vattenförvaltning. Även i andra uppströmsstater som Kenya, Uganda och Tanzania hade stabilare ekonomier lett till ett ökat fokus på att bygga ut vattenkapaciteten och ökad förmåga i att göra anspråk på Nilens vattenresurser. Denna utveckling har understötts av internationella donatorer, framförallt har Kinas ökade närvaro i regionen och finansiering av olika vattenprojekt i uppströmsstater, hjälpt dessa stater att utveckla unilaterala projekt (Cascão, 2009:253-256). År 1997 kodifierades dessutom standarden för samarbete över gränsöverskridande vattendrag i FN:s Vattendragskonvention vilket bland annat byggde på principen om jämlik fördelning, plikten att inte orsaka skada, och gemensamma fördelar. Även detta gav uppströmsstater nya möjligheter att utmana den rådande status quo om Egyptens och Sudans historiska rättigheter (Gebrehiwet, 2020:3).

Tidigare hade Etiopien vägrat delta i försök till samarbete över Nilen under 60- till 80-talet då man uppfattat försöken som dominerade av Egypten. Efter skifte i regering och inställning till samarbete slöt Etiopien i början av 1990-talet bilaterala avtal med både Sudan år 1991 och med Egypten år 1993. Avtalet med Sudan erkänner för första gången alla staters suveräna jämlikhet och staterna uppmärksammade dessutom Etiopiens frånvaro i tidigare initiativ på Nilen. Målet var en öppning för ett framtida samarbete som tar hänsyn till alla Nilenstaternas intressen. Dessutom kan det anses vara första gången Sudan accepterar de grundläggande principer som internationell vattenrätt bygger på; suverän jämlikhet, rättvis och jämlik fördelning, skyldigheten att inte orsaka skada, och behovet av en helhetsomfattande institution för att koordinera samarbetet (Salman, 2019: 385).

I avtalet med Egypten bekräftades vikten av samarbete mellan staterna. Därtill kom de överens om att användningen av Nilens vattenresurser skulle utarbetas av experter från båda sidor i enlighet med internationell vattenrätt. Vidare fastställdes principen om att inte orsaka skada till den andre partens intressen och etablerandet av en mekanism för konsultation. Inget av dessa avtal inkluderade några konkreta samarbetsprojekt eller program. Dock är det första gången som båda länderna erkänner Etiopiens rättigheter avseende Nilen, vilket står i stor kontrast till avtalet från år 1959. Dessutom gjordes inga referenser till tidigare koloniala avtal, Egyptens vetorätt avseende Etiopiens projekt och program på Nilen eller Egypten och Sudans historiska rättigheter (Salman, 2019:386–387).

Under 1990-talet hölls årliga konferenser för att främja samarbete och dialog kring vattenutmaningar. Trots ett uttalat tekniskt forum berörde diskussionerna stundom mer juridiska aspekter av förhållanden mellan staterna (Woldetsadik, 2017:198).

År 1999 skapades the Nile Basin Initiative (NBI) med målet att främja "sustainable socio-economic development through the equitable utilization of, and benefit from, the common Nile Basin water resources". NBI är en mellanstatlig organisation och deras huvudverksamhet utgörs av ett "Shared Vision Program" för att främja koordinerade handlingar kring Nilens avrinningsområde och "Subsidiary

Action Programs” som ska generera gemensamma utvecklingsprojekt på nivån för avrinningsområdet. NBI ses som en övergångsinstitution i väntan på att ett juridiskt ramverk och en permanent institution ska etableras (Cascão, 2009:246–247). I samband med skapandet av NBI påbörjades även förhandlingarna för CFA som höll på i över ett årtionde, men som fortfarande inte resulterat i ett ratificerat avtal.

Det kan urskiljas en genomgående trend i de tidigare avtal som slutits angående Nilen, vilket utgörs av en rädsla för hur andra stater ska nyttja Nilens vattenresurser. De koloniala avtalen tillsammans med 1959 års avtal försöker garantera Egypten och Sudans tillgång på vatten genom att begränsa uppströmsstaters möjlighet att nyttja Nilens vattenresurser och dela upp hela vattenflödet sinsemellan. Lösningen, bilaterala avtal som etablerar konkreta rättigheter, konstituerar problemet som ska lösas som det hot uppströmsstaternas potentiella nyttjande av Nilen anses utgöra mot Egypten och Sudans tillgång på vatten, det vill säga osäkerheten i hur andra staters handlingar påverkar den egna säkerheten/nationella utvecklingen. Problemet som produceras är således ett säkerhetsproblem.

Rättigheterna som fastställs bygger i sin tur på principen om absolut territoriell integritet det vill säga det görs ett antagande om att Egypten och Sudan har en rätt att kräva att andra stater inte vidtar åtgärder utan deras godkännande först. Därtill är de konkreta volymmått, där det är upp till Egypten och Sudan att bestämma om andra stater har rätt att göra anspråk på Nilens vattenresurser, ett uttryck för principen om förhandsrätt till vattentilldelning. Detta bygger i sin tur på ett antagande om att uppströmsstaters potentiella nyttjande av Nilen kan skada Egypten och Sudans befintliga användning.

Dessa diskursiva praktiker har möjliggjort för Egypten och Sudan att hävda historiska rättigheter till Nilen vilket diskursivt illegitimerat andra staters anspråk på Nilen. Därmed producerades en uppdelning mellan nedströms- och uppströmsstater där nedströmsstater privilegierats över uppströmsstater.

Ur ett poststrukturalistiskt perspektiv ses makt inte som något suveräna subjekt innehar, utan som produktiv. Fokus är på maktrelationer och hur dessa genom olika diskurser producerar verkligheten (Bacchi – Goodwin, 2016:28). Den europeiska koloniseringen lade grunden för specifika maktrelationer som stärkt Egyptens position i regionen i förhållande till andra stater. Uppströmsstaterna och Sudan, med undantag för Etiopien, var bland annat koloniserade längre. Dessutom präglades många av staterna av politisk instabilitet, interna konflikter och fattigdom vilket resulterade i svårigheter att utveckla sin vattensektor (Cascão, 2009:247–248). Dessa ojämlika maktrelationer har därmed möjliggjort en ordning av diskurser som tillåtit framförallt Egypten att säkerhetsisera Nilens vattenresurser. Genom diskurser om territoriell integritet och förhandsrätt till vattentilldelning producerar ojämlika maktrelationer därmed verkligheten som Egyptens och Sudans naturliga och historiska rättigheter till Nilen. Denna ordning av diskurser upprätthåller i sin tur de rådande maktrelationerna, där maktrelationerna och kunskapsstrukturerna (diskurserna) ses som ömsesidigt konstituerande. Egypten och Sudan har på så sätt även kunnat fortsätta hävda sina historiskt förvärvade rättigheter till Nilen under de kommande årtionden även om uppströmsstater motsatt sig detta.

Även senare avtal i början av 1990-talet har inkluderat principer om att inte skada andra staters tillgång på vatten, vilket bygger på antaganden om att det inte

går att lita på andra stater. Detta tyder på att samarbetet kring Nilen kontinuerligt har präglats av en säkerhetiserad konfliktkurs där andra staters agerande ses som hot mot den nationella utvecklingen och därmed den nationella säkerheten.

Vattensamarbete har därmed alltid problematiserats som ett säkerhetsproblem, det som förändrats är hur detta problem representeras och vilka lösningar som föreslagits. Det har gått från en lösning i form av att göra anspråk på Nilen genom kvantitativa volymer och begränsa uppströmsstaters rättigheter till gagn för nedströmsstater, till att fokusera på samarbetsmekanismer som inkluderar alla stater. Den uppdelning i uppströms- och nedströmsstater som blev resultatet av tidigare avtal från 1902, 1929 och 1959 och som fokuserat på volymer, vilka dessutom kommit att ses som minimumkrav hos Egypten och Sudan, har utgjort det primära hydropolitiska dilemmat i regionen (Cascão, 2009:245). Trots att uppströmsstater som Etiopien alltid motsatt sig diskursen om Egypten och Sudans historiska rättigheter är det först efter ett regeringsbyte som medfört både ett skifte i inställning till samarbete, och en ökad kapacitet att bedriva egna unilaterala vattenprojekt, som denna diskurs kan anses ha utmanats. Detta ska ses tillsammans med kodifieringen av internationell vattenrätt år 1997, vilket diskursivt öppnat upp möjligheter att göra motstånd mot de rådande diskurserna och underminera de konceptuella premisser Egypten och Sudans argument om historiska rättigheter bygger på.

I ljuset av detta går det att förstå både innehållet och Nilens CFA i sin helhet. Nilens CFA består av flera principer efterbildade de principer som fastställts i FN:s Vattendragskonvention, som jämlik och rättvis vattenfördelning, principen om att inte orsaka skada, planerade åtgärder och samarbete (Brunnée – Toope, 2002). Inkluderandet av dessa principer tyder på ett skifte i maktrelationerna då flera av principerna är till fördel för uppströmsstater. Principen om jämlik och rättvis vattenfördelning gynnar uppströmsstater då det ger dem rättigheten att nyttja sina vattenresurser på vilket sätt det vill, så länge det inte negativt påverkar andra staters rätt till jämlik vattenfördelning (CFA, 2010:12). Principen om ingen skada gynnar i sin tur nedströmsstater mer då det indirekt ger dem vetorätt till projekt eller åtgärder som kan orsaka dem skada, alternativt har de rätt till kompensation om skada orsakas (CFA, 2010:14). Artikel 1 om planerade åtgärder brukar vanligtvis gynna nedströmsstater då den vanligtvis stipulerar att stater måste konsultera, notifiera och eventuellt förhandla med varandra om framtida åtgärder och projekt. Detta kan ge nedströmsstater, som är mer sårbara för uppströmsstaters handlingar, möjlighet att påverka utfallet av de planerade åtgärderna. Dock finns det inget formulerat krav i Nilens CFA på att konsultera och förhandla med de drabbade staterna, utan en stat behöver endast utbyta information via NRBC. Detta gynnar snarare uppströmsstater då de inte längre hämmas av obligatoriska krav att först konsultera och förhandla med andra stater, vilket kan fördröja eller i vissa fall till och med förhindra olika åtgärder (Woldetsadik, 2017:219–221). Även den generella principen om samarbete som ska bygga på suverän jämlikhet, territoriell integritet, god tro och gemensamma fördelar kan anses vara mer till uppströmsstaternas fördel. Detta eftersom de i tidigare avtal antingen inte erkänts som parter med en rätt till anspråk på Nilen, eller blivit starkt missgynnade av avtalen.

Slutligen introducerades ett nytt begrepp om vattensäkerhet. Principen som detta begrepp underbygger är omtvistad och anledningen till att avtalet ännu inte ratificerats. Alla stater utom Egypten och Sudan gick med på formulering om att "not to significantly affect the water security of any other Nile Basin States". Egypten föreslog istället följande formulering "not to adversely affect the water security and current uses and rights of any other Nile Basin State" (CFA, 2010:70). Fokus för dispyten är framförallt inkluderandet av "current uses and rights" vilket uppströmsstater motsätter sig då de menar att det skulle legitimera och upprätthålla status quo om Egyptens och Sudans historiska rättigheter som de vill frånga (Salman, 2019:389). Egypten och Sudan å sin sida ser formuleringen som ett sätt att skydda sig mot uppströmsstaters framtida nyttjande av Nilen (Salman, 2019:389), vilket antyder att de inte finner de andra principerna i avtalet tillräckliga för detta. Allt detta tyder på ett skifte i maktrelationerna som lett till ett avtal som fortfarande präglas av det underliggande problemet att det ej går att lita på andra stater men där det tydligt framkommer, jämfört med tidigare avtal, att uppströmsstater haft mer att säga till om. Detta har resulterat i en förskjutning från problematiseringen som det hot uppströmsstaters potentiella nyttjande av Nilen utgör mot nedströmsstater, till en problematisering som representeras som en brist på samarbetsmekanismer mellan alla berörda stater.

5.1.4 Vad lämnas oproblematiserat? Kan samarbete över vatten förstås annorlunda?

I analysen har det hittills visats på hur relationerna mellan Nilenstaterna alltid präglats av osäkerhet och misstro vilket även lagt grunden för synen på vattensamarbete. Det som däremot skiftat är vissa av de diskurser i form av olika principer som producerar problemet som en brist på samarbete. Fråga 4 bygger vidare på de tidigare frågorna för att kritiskt granska problematiseringen av vattensamarbete som ett säkerhetsproblem. Fokus blir de underliggande antaganden och diskurser som underbygger problematiseringen för att belysa förenklingar och motsättningar, samt visa på hur vattensamarbete hade kunnat problematiseras annorlunda.

Med den historiska utvecklingen av relationerna mellan Nilenstaterna i åtanke går det därmed att förstå inkluderandet av principen om jämlik vattenfördelning. Vad som anses vara en jämlik och rättvis fördelning av vattenresurser fastslås i artikel 4 punkt 2 av avtalet som listar en mängd faktorer som ska tas hänsyn till. Dessa faktorer utgörs framförallt av subjektiva mått som tar hänsyn till behov av varje berörd stat. Exempelvis lyfts faktorer som socioekonomiska behov, nuvarande och potentiell användning och effekterna av eventuell vattenanvändning. Det görs även ett antagande om att det behövs tas hänsyn till naturliga variationer i vattenflödet (se artikel 4 punkt 2a, CFA, 2010:12). Denna förskjutning från kvantitativa volymrättigheter till subjektiva behovsrättigheter kan ses som ett

antagande om att detta gynnar möjligheten till samarbete. Det tas förgivet att dessa mer subjektiva rättigheter är lättare att enas om i ett avtal då de lämnar utrymme för varje stat själv att tolka. Dilemmat är att detta egentligen endast innebär att problemet om vattenfördelning skjuts upp till framtiden. Det är ministerrådet inom NRBC som ska fatta beslut om vad som anses vara jämlik och rimlig vattenfördelning (CFA, 2010:34). Med andra ord kommer, för eller senare, varje stats minister, ansvarig för vattenfrågor, behöva komma överens med varandra om hur dessa subjektiva behovsmått ska vägas samman för att fastställa en jämlik fördelning av Nilens vattenresurser. Beslut som dessutom ska fattas genom konsensus (CFA, 2010:32). Utifrån de underliggande antaganden om staters suveränitet och misstro mellan staterna, som konstituerar problemet som ett säkerhetsproblem, blir formuleringen av jämlik vattenfördelning som subjektiva behovsrättigheter snarare en förenkling för att kunna underlätta förhandlingarna och samarbete där och då. I själva verket lämnas dock väsentliga delar av det framtida samarbetet oproblematiserat, det vill säga problemet om fördelningen av vattenresurserna kvarstår.

I likhet kan även principen om att inte orsaka andra stater skada anses utgöra en förenkling. Principen bidrar i och för sig till att konstituera problemet som ett säkerhetsproblem men står i direkt motsats till principen om jämlik vattenfördelning. Principen om jämlik vattenfördelning bygger på staters suveräna jämlikhet och att alla stater har rätt att nyttja de delade vattenresurserna inom sina respektive territorium hur bäst de vill så länge detta inte negativt påverkar andra staters rätt till sin del av Nilen. I kontrast antyder principen om att inte orsaka skada, att stater inte får nyttja vattenresurserna hur de vill utan måste ta hänsyn till påverkan på andra stater, utöver andra staters rätt till sin jämlika del av Nilen. Detta kan innebära inskränkningar i hur de kan använda sig av och förvalta vattenresurserna inom sitt territorium. Den första principen brukar, som nämnts tidigare, gynna uppströmsstater och den andra nedströmsstater (Salman, 2007:6). Frågan som lämnas oadresserad är i händelse av konflikt vilken princip som prioriteras över den andra. Om en stats rätt till en jämlik och rimlig vattenanvändning står i strid med en annan stats rätt till att inte ta skada av den första statens jämlika och rimliga nyttjande av vattenresurser, vad ges företräde? Denna motsättning är inte unik för Nilens CFA och inom internationell vattenrätt privilegieras underförstått rätten till jämlik och rimlig vattenanvändning över principen att inte orsaka skada (Salman, 2007:6). Detta kan även underförstått anses framkomma i Nilens CFA då det under artikel 5 paragraf 2 stipuleras att om skada orsakas ska de berörda staterna konsultera för att eliminera denna skada, dock med hänsyn till artikel 4, rätten till jämlik och rimlig vattenfördelning (CFA, 2010:14). Detta väcker frågan om principen om att inte orsaka skada inkluderats mer som en tom fras för att det ingår i den internationella vattenrättsdiskursen. Något som understöds av den konflikt som existerar över begreppet vattensäkerhet. Egyptens och Sudans vägran att skriva på avtalet om inte formuleringen om ”current uses and rights” inkluderas i principen om att uppnå vattensäkerhet, tyder på att de vill försäkra sig om deras vattentillgång som nedströmsstater. Implicit antyder detta att principen om att inte orsaka andra stater skada inte anses tillräcklig för att garantera deras nationella säkerhet i form av tillräcklig tillgång till Nilen.

Ytterligare en princip eller begrepp som skrivs fram som ett mål/lösning är integrerad vattenförvaltning (CFA, 2010:2). Principen om en integrerad förvaltningsmodell bygger på en syn om floden och dess ekosystem som en integrerad helhet som även behöver förvaltas som en enhet (Malla, 2005:11). I avtalet utvecklas synen på detta inte mer än att det fastslås att vatten måste förvaltas på ett integrerat och harmoniserat sätt som sammanlänkar socioekonomisk utveckling med skydd för och bevarande av naturliga ekosystem (CFA, 2010:8). Samtidigt problematiseras avtalet som ett säkerhetsproblem där de underliggande antaganden om staters suveränitet, misstro och säkerhetiserad konfliktdiskurs är svårförenliga med en integrerad förvaltning. Tidigare har det visats hur staterna inte är beredda att ge upp inre territoriell kontroll när det kommer till samarbete över centrala principer som jämlik vattenfördelning, vilket aktualiserar frågan om de kan uppnå en integrerad förvaltning.

Vatten antas vara en naturresurs till för nationell utveckling som går att dela upp mellan staterna, vilket bygger på en logik om vatten som ett vattendrag, det vill säga det utgörs endast av Nilenfloden och det yt- och grundvatten som är fysiskt kopplat till floden. Detta står i kontrast med den syn som en integrerad förvaltningsmodell medför, där Nilens vattendrag behöver ses som en helhet med omgivande land och ekosystem.

Detta aktualiserar den explicita uppdelning som görs i avtalet mellan ”the Nile River System” och ”the Nile River Basin” som kan ses som en diskursiv effekt av en diskurs om vatten som naturresurs och en säkerhetiserad konfliktdiskurs. ”System” definieras där som Nilenfloden tillsammans med det yt- och grundvatten som tillhör Nilen, och ”basin” refererar till det geografiska område som bestäms av ”the watershed limits of the Nile river system of waters” (CFA, 2010:4). Det görs alltså ett antagande om en uppdelning i vattendrag och avrinningsområde där det i avtalet framgår att när det kommer till användning av vatten refererar man till vattendrag och när det avser miljöskydd, bevarande eller utveckling av Nilens vattenresurser avses Nilens avrinningsområde (CFA, 2010:4). Denna uppdelning implicerar också ett antagande om att olika tolkningar om vad vattenresurserna är, medför olika syner på vilken typ av samarbete som är möjligt.

Följaktligen skrivs det fram i avtalet att fokus för skydd och bevarande av Nilens vattenresurser och ekosystem omfattar hela Nilens avrinningsområde. Samtidigt beskrivs det i artikel 6 hur stater ska vidta passande åtgärder ”individually and, where appropriate, jointly” (CFA, 2010:16). Här görs ett antagande om att denna typ av åtgärder inte anses utgöra hot mot andra stater där lösningar och handlingar därmed inte nödvändigtvis behövs koordineras. Det antyds istället en lägre samarbetsnivå där man delar gemensamma mål, vilket utmärker en strategisk samarbetsdiskurs där politiskt känsliga frågor undviks (Grünwald *et al.*, 2020:467), vilket är mer förenligt med logiken om vatten som ett avrinningsområde. Samtidigt antyder denna samarbetsdiskurs fortfarande en syn på vatten som något som går att dela upp mellan stater. Detta står i direkt kontrast till avrinningsområdesbegreppet, där Nilen och dess omgivande landmassa förutsätts vara en enhetlig geografisk enhet och därmed bör förvaltas som så. I avtalet framkommer det att staterna ska försöka harmonisera sina policys via NRBC avseende skydd och bevarande av Nilens avrinningsområde och ekosystem. Det är dessutom

ministerrådets ansvar att anta, övervaka och vid behov revidera planer för koordinerad, integrerad och hållbar förvaltning av Nilens avrinningsområde (CFA, 2010:16, 34). Ministerrådet består dock av varje lands ansvarig minister för vattenfrågor och beslut måste alltid fattas med konsensus, vilket som nämnts i fråga 2, tyder på att man inte är beredd på att delegera bort makten att fatta beslut om detta, till lägre eller överstatliga instanser. Tillsammans med antagandet om att dessa åtgärder inte nödvändigt behövs koordineras kan stater således fortfarande antas vara de legitima aktörerna i förvaltningen av Nilen, vilket stödjer sig på ett förgivettagande om det suverän-territoriella idealet. Detta är svårförenligt med logiken om ett avrinningsområde och det komplexa ekosystem som detta innefattar då ekosystem inte tar hänsyn till statsgränser. På det sättet används retoriken av ett avrinningsområde men logiken av ett vattendrag. Ett vattendrag är inte lika oförutsägbart som ett ekosystem utan anses kunna kontrolleras och hanteras rationellt (Fox - Sneddon, 2007:246). Det blir motsägelsefullt då avtalet vill främja miljöskydd och hållbar utveckling, men bygger på en logik om att vatten går, och ska delas upp mellan stater, vilket i själva verket handlar om kontroll över en naturresurs för att garantera den egna nationella säkerheten.

Synen på vatten som en naturresurs med främsta syfte att främja nationell utveckling tydliggörs ytterligare med artiklarna 9 och 11. I artikel 9 framförs att stater ska utföra konsekvensbedömningar och granskning av miljöpåverkan av planerade åtgärder (CFA, 2010:18). Dock nämns inget om vilka åtgärder de måste vidta om de planerade åtgärderna skulle visa sig ha en negativ påverkan på miljön. I kontrast beskrivs det i artikel 11 att stater ska vidta åtgärder för att förebygga och dämpa effekter av både mänskligt beteende och naturliga orsaker relaterade till Nilen som vattendrag som kan vara skadliga för andra stater (CFA, 2010:20).

Tillsammans kan här anses finnas ett underliggande antagande om att människan, vilket representeras av staten, privilegieras över miljön. Det är statens användning av vattnet som är de viktiga och skadliga effekter som påverkar statens möjlighet till att använda vattnet ska förebyggas. När det istället kommer till skadliga effekter för miljön nämns inga krav på åtgärder, endast att en påverkansbedömning och granskning måste ha genomförts. Detta ifrågasätter återigen inkluderingen av målen med integrerad förvaltning och hållbar utveckling som i förhållande till problematiseringen om samarbetsbrist mer används som modeord än principer som faktiskt prioriteras som en del av lösningen. Däremot, om en integrerad förvaltningssyn och hållbar utveckling hade varit en del av lösningen hade det krävt en syn på Nilen som objekt i form av ett avrinningsområde. Detta hade utmanat antagandet om det suverän-territoriella idealet som den nuvarande problematiseringen till stor del bygger på, vilket i sin tur hade kunnat öppna upp för ett fokus på ekologisk säkerhet och lokalbefolkningens rättigheter istället för staters rättigheter och nationell säkerhet.

5.1.5 Vilka effekter produceras av denna problemkonstruktion?

I fråga 5 kulminerar analysen där de tidigare frågorna används för att visa på de effekter i form av politiska implikationer som problematiseringen av vattensamarbete får. Här påvisas hur de specifika antaganden och diskurser som underbygger problematiseringen, brist på samarbetsmekanismer, leder till en ömsesidig konstituering av synen på vatten och samarbete. Detta i sin tur reproducerar de motsättningar som historiskt präglat relationerna mellan staterna.

Problematiseringen som osäkerhet i de framtida relationerna och risk för konflikt till följd av brist på samarbetsmekanismer bygger som tidigare nämnts, på en syn om Nilen som en delad resurs som kräver gränsöverskridande samarbete för att effektivt kunna förvalta denna resurs. Samtidigt underbyggs problematiseringen av ett antagande om att det inte går att lita på andra stater vilket resulterat i lösningen av ett bindande juridiskt ramverk och en permanent institution för att kunna reglera statsrelationerna och garantera förutsägbarhet i staternas agerande. Även de olika principer som utgör avtalet bygger på antagande om att staters nyttjande av Nilens vattenresurser utgör potentiella hot mot varandras vattenanvändning. Enda sättet att försäkra sig om tillräcklig tillgång på vatten är således genom inkludering av principer som jämlik vattenfördelning och principen om att inte orsaka skada. I fråga 2 har det följaktligen tidigare fastställts en parallell existens av en säkerhetsiserad konfliktdiskurs och en affirmativ samarbetsdiskurs.

För att studera de diskursiva effekterna av denna samexistens är det först väsentligt att diskutera hur diskurserna förhåller sig till varandra utifrån den problematisering som identifierats i fråga 1. I detta fall kan diskurserna ses som kompletterande i den bemärkelsen att en säkerhetsiserad konfliktdiskurs kan anses kräva en viss nivå av samarbete för att vara framgångsrikt.

En säkerhetsiserad konfliktdiskurs bygger på att stater inte litar på varandra vilket diskursivt producerar en uppfattning om att andra staters agerande utgör ett hot mot den egna nationella säkerheten. Detta kan i Nilens fall anses producerat en syn på samarbete med bindande rättigheter och skyldigheter som nödvändigt för att kunna garantera den egna säkerheten. Följaktligen producerar problematiseringen av vattensamarbetet som ett säkerhetsproblem, en syn på samarbete där bindande principer framställs som bättre än icke-bindande principer.

Samtidigt försvårar den misstro som underbygger en säkerhetsiserad konfliktdiskurs möjligheten att enas om betydelsefulla principer som tillfredsställer alla parter utan att vara motsägelsefulla. Exempelvis den motsättning som illustrerats i fråga 4 mellan jämlik vattenfördelning och principen om att inte orsaka andra stater skada. Det gemensamma målet om att uppnå nationell säkerhet gynnas av olika principer beroende på staternas geografiska position längs Nilen. I en säkerhetsiserad konfliktdiskurs konstitueras således staterna som subjekt enligt en uppdelning i uppströms- och nedströmsstater, vilket i sin tur producerar staternas intressen om vilka principer för samarbetet de förespråkar. Effekten blir därmed en reproduktion av den motsättning i uppströms- och nedströmsstater som historiskt präglat relationerna i regionen. Fokus hamnar således på staternas rättigheter och hur båda grupperna ska tillfredsställas eftersom de gynnas av olika typer av principer. Följaktligen kan en säkerhetsiserad konfliktdiskurs anses både kräva en

viss nivå av samarbete samtidigt som den försvårar processen att faktiskt komma fram till en konkret lösning.

I stället för att se Nilen som en integrerad helhet ligger fokus på hur andra staters agerande påverkar den egna nationella säkerheten. Följden blir att det antas vara omöjligt att delegera bort makten att besluta om tillgång på vatten till någon annan nivå än ministernivå. Detta underbyggs av en idé om det suverän-territoriella statsidealet. Följaktligen blir effekten att synen på Nilen bygger på en vattendragslogik då det diskursivt konstituerar objektet för samarbete som ett juridiskt system och kontrollerbar resurs som kan avgränsas, hanteras rationellt, fördelas mellan stater och därmed också underkastas materiella rättsregler, som principen om jämlik vattenfördelning.

Ur ett kritiskt geopolitiskt perspektiv kan en vattendragsdiskurs i sin tur anses reproducera och upprätthålla den världsordning som utgörs av suveräna stater. Medan staterna genom samarbete måste ge upp en dimension av sin suveränitet i form av autonomi i beslutsfattande, bibehåller och till och med förstärker en vattendragsdiskurs andra dimensioner av en stats suveränitet i form av inre kontroll och legitimitet. Genom att begränsa samsarbetsobjektet till Nilens fysiska gränser behåller staterna så mycket egen territoriell kontroll som möjligt. Samtidigt reducerar representationen av Nilen som ett vattendrag, komplexa ekosystem till kontrollerbara naturresurser vilket antyder behovet av mänsklig intervention. Detta producerar inte bara stater som de legitima aktörerna i förvaltningen av vatten som livsnödvändig resurs för nationell utveckling, utan bekräftar även staternas auktoritet och legitimitet att ingå internationella avtal som CFA. Sammantaget kan synen på Nilen som ett vattendrag och synen på samarbete baserat på suveräna stater, anses ömsesidigt konstituera varandra genom en säkerhetsiserad konfliktdiskurs.

Problematiseringen av vattensamarbete som ett säkerhetsproblem gör det dessutom svårt att tänka på objektet för samarbetet som ett avrinningsområde då det i jämförelse skulle innebära en större begränsning av staters suveränitet och inre territoriella kontroll. I fråga 4 har det redan diskuterats hur det görs en uppdelning mellan ”The Nile River System” och ”The Nile River Basin” och hur det kan ses som en diskursiv effekt av synen på vatten som naturresurs till för nationell utveckling, det vill säga en effekt av en säkerhetsiserad konfliktdiskurs. Samtidigt åskådliggörs det hur hela avtalet och synen på vattensamarbete baseras på logiken av ett vattendrag, trots retoriken av ett avrinningsområde när det kommer till skydd och bevarande av miljön. Även om det skrivs att staterna vill uppnå vattensäkerhet för befolkningen i form av hälsa, jordbruk, försörjning och miljö, läggs fokus på staterna som enheter och deras rättigheter istället för befolkningens behov och rättigheter. En vattendragsdiskurs underbyggt på det suverän-territoriella statsidealet omöjliggör således synen på samsarbetsobjektet som ett avrinningsområde, vilket diskursivt reducerar principerna om integrerad förvaltning och hållbar utveckling till tomma ord. Detta då båda principerna kräver att staterna avstår mer av sin suveränitet än vad de visat sig vara villiga att göra. Den säkerhetsiserade konfliktdiskursen som präglar samarbetet producerar därmed stater som ansvariga för vattenförvaltningen och det som prioriteras är att säkra tillgång till vatten för nationell utveckling. Barnett (2001:129) definierar

miljösäkerhet som processen att minimera miljötrygghet där ett fokus på individen möjliggör välfärd, rättvisa och fred. Istället för att främja miljösäkerhet och hållbar utveckling prioriteras vatten som naturresurs, vilket får den diskursiva effekten av en säkerhetsisering av både vatten och miljö, där nationell säkerhet och staters rätt att nyttja vatten inom sitt territorium, prioriteras över individens och ekologisk säkerhet.

Följaktligen konstituerar synen på vatten och synen på samarbete varandra. Synen på vatten som delad resurs och väsentlig för nationell utveckling, medför att andra staters nyttjande uppfattas som hot. För att uppnå målet om nationell säkerhet i form av tillräcklig tillgång till vatten, produceras därmed en syn på effektivt samarbete som bindande rättigheter och skyldigheter. Samtidigt konstituerar den säkerhetsiserade konfliktdiskurs och affirmativa samarbetsdiskurs som utmärker synen på samarbete, objektet för samarbetet, det vill säga Nilen, som ett vattendrag och inte ett avrinningsområde. Detta reproducerar återigen det suveräna-territoriella statsidealet som underbygger en säkerhetsiserad konfliktdiskurs. En vattendragsdiskurs främjar därmed en säkerhetsiserad konfliktdiskurs och vice versa då fokuset ligger på tillgång och kontroll över vatten som naturresurs.

Den sammantagna effekten av interaktionen mellan en säkerhetsiserad konfliktdiskurs, en affirmativ samarbetsdiskurs och Nilen som naturresurs för nationell säkerhet, begränsar således diskussionen kring hur samarbetet ska utformas.

En fördjupning av samarbetet genom att delegera makt till en överstatlig institution, som hade kunnat förvalta Nilen som ett enhetligt avrinningsområde, utesluts. Istället utformas institutionella arrangemang för att uppnå ett affirmativt samarbete som baseras på att staternas ministrar, ansvarig för vattenfrågor, genom konsensus vid ett senare tillfälle, ska komma överens om väsentliga delar av samarbetet. Exempelvis vad som anses vara en jämlik och rättvis vattenfördelning utifrån ett antal subjektiva behovsrättigheter. Detta har kort berörts i fråga 4, men konsekvensen av detta är att lösningen till problemet, om en brist på samarbetsmekanismer, till stor del skjuts upp till framtiden. Dock döljs detta av avtalet i sig som vid en första anblick kan ses som en representation av samarbete. Detta kan leda till att utvecklingen av samarbetet hämmas, även om avtalet ratificeras då problemet uppfattas som åtgärdat. Tillsammans med den reproducering av en uppdelning i uppströms- och nedströmsstater som beskrivits tidigare, blir det svårt att se hur den aktuella versionen av avtalet skulle leda till några väsentliga ändringar i staternas relationer. Detta trots att det visats på i fråga 3, att uppströmsstater haft större möjlighet till att motsätta sig diskursen om Egyptens och Sudans historiska rättigheter som ett resultat av både diskursiva och icke-diskursiva förändringar på nationell- och global nivå. Den levda effekten, det vill säga effekten med en materiell påverkan på människors liv, blir att dilemmat som även tidigare präglat regionen, kvarstår. Konsekvenserna av att det ännu inte finns konkreta principer om hur vattenresurserna får nyttjas inom respektive stat, kan antas påverka människors försörjning och vardag, då osäkerheten kring en framtida överenskommelse kvarstår, och som nämnts i inledningen, är över 300 miljoner människor beroende av Nilens vattenresurser.

Sammanfattningsvis, menar Bacchi och Goodwin (2016:23) att de olika effekterna som tagits upp i denna del av analysen; diskursiva-, subjektifiering- och levda effekter, är sammankopplade och överbryggat en symbolisk-materiell uppdelning. Detta går även att illustrera i denna studie, där de diskursiva effekterna producerar Nilen som ett vattendrag och tillgången på vatten som en förutsättning för nationell säkerhet, samt bindande rättigheter och skyldigheter som nödvändigt för samarbetet. Samtidigt blir subjektifieringseffekterna en reproducering av suveräna stater och därtill en uppdelning i uppströms- och nedströmstater då de gynnas av olika principer. Detta har i sin tur producerat olika intressen för de olika staterna, beroende på om de konstituerats som en uppströms- eller nedströmsstat. Tillsammans har dessa diskursiva- och subjektifieringseffekter omöjliggjort för staterna att delegera bort makten över betydelsefulla beslut, avseende lösningen för det säkerhetsproblem som konstruerats i avtalet. Detta har resulterat i en specifik institutionell struktur som får den levda effekten att lösningen på problemet som producerats, skjuts upp.

6 Diskussion

I detta kapitel kommer det först reflekteras över min roll som forskare i förhållande till de tolkningar som gjorts i analysen. Detta i enlighet med den själv-analys en WPR-ansats förespråkar för att visa på hur jag som forskare är en del av den kunskap som produceras. I avsnittet därefter kommer både nyttan av och svårigheter med en WPR-ansats att diskuteras, framförallt i förhållande till en internationell kontext.

6.1 Självanalys och reflexivitet

En central del i en WPR-analys är att ha ett reflexivt förhållningssätt till sin egen forskning. Detta har diskuterats i avsnitt 4.2. Metodologiska begränsningar, där det har förklarats att det är viktigt att utsätta sina egna problematiseringar för en WPR-analys då jag som forskare är en del av de diskurser som jag ämnar undersöka (Bacchi, 2009:19). En WPR-ansats förutsätter att forskaren ämnar ge egna förslag på lösningar och därmed skapar egna problematiseringar som kritiskt behöver granskas. Då jag inte ämnar göra detta, kommer jag istället reflektera över min tolkning och hur mitt resultat har påverkats av mitt valda fokus och de begrepp och teorier jag använt mig av.

Först har mitt val att fokusera på samarbetet över vatten i sig, och hur det problematiseras haft implikationer för val av teori och material, vilket i sin tur kan anses begränsa vilken tolkning som kan göras. Jag som forskare är därmed en del av den reproducering av verkligheten som bygger på suveräna stater och problematiseringen som ett nationellt säkerhetsshot. Samtidigt har det i analysen öppnats upp utrymme för att ifrågasätta detta utifrån ett perspektiv fokuserat mer på individnivå och ekologisk hållbarhet. Dock har fokuset på konflikt och samarbete medfört att jag i min analys ifrågasätter prioriteringen av nationell säkerhet genom att peka ut hur ekologisk och individuell säkerhet osynliggörs. Detta bibehåller säkerhet som det centrala i problematiseringen även om det kan öppna upp för andra lösningar riktade mot en mer integrerad förvaltningsmodell och hållbar utveckling.

Följaktligen är det viktigt att vidkännas hur valet av teoretiskt fokus begränsat vilken problematisering som återfinns i materialet, där ett annat fokus som exempelvis hållbar utveckling, troligtvis inneburit att andra teoretiska begrepp kunnat leda till en annan tolkning. Detta behöver dock inte innebära att min tolkning

är irrelevant, men det understryker det faktum att min analys i sig är en politisk aktivitet som är med och producerar en viss verklighet.

Däremot vill jag uppmärksamma att jag med ett abduktivt förhållningssätt, vilket berörts i metodkapitlet, strävat efter att låta materialet i sig ligga till grund för vissa av de teoretiska begrepp som använts. Detta har bistått till en mer väl underbyggd analys i förhållande till studiens syfte. Värt att reflektera över här blir också valet av material i form av ett internationellt avtal, vilket i sig är en metodologisk tillämpning. Ingåendet av ett internationellt avtal kan i sig ses som en diskursiv praktik med diskursiva effekter. Frågan som aktualiseras är om det går att komma bort från säkerhetsperspektivet när det kommer till ingåendet av ett internationellt avtal, eller om förhandlingen av avtalet i sig, sett som en diskursiv praktik, främjar ett fokus på säkerhet, vilket producerar en viss verklighet där jag som forskare ingår.

6.2 Hydropolitik, poststrukturalism och WPR

Det har redan nämnts vid flera tillfällen att WPR ursprungligen är utformad för att analysera nationell socialpolitik. Jag har därför behövt komplettera med ytterligare teoretiska perspektiv, och dessutom anpassat appliceringen av det metodologiska ramverket till kontexten av att studera ett internationellt avtal. Samtidigt som avtalet kan anses utgöra den typ av material som en WPR-ansats kräver för att vara applicerbar, det vill säga ett förslag på hur något ska genomföras, medför den annorlunda kontexten vissa svårigheter.

Effekten att problematiseringen reproducerar stater som specifika subjekt, det vill säga baserade på det suverän-territoriella idealet, kan anses som förutsägbart då det rör sig om ett internationellt avtal. Samtidigt syftar ett poststrukturalistiskt perspektiv och därmed även WPR, till att kunna visa på hur denna reproducering sker för att därefter kunna ifrågasätta produktionen av verkligheten. Medan det kan anses förväntat, har fokus här snarare varit att visa på hur synen på vatten och samarbete ömsesidigt konstituerar varandra, där suveräna stater är en effekt av detta, och hur det begränsar möjligheten att fokusera på lokalbefolkningens behov och rättigheter där staters rättigheter istället ges företräde. Det intressanta som analysen visat är således inte att en subjektifieringseffekt har varit reproduktionen av suveräna stater, utan hur detta kommit tillstånd och vad som implicit omöjliggörs därigenom.

Vidare medför en internationell kontext att avtalet i sig, eller förhandlandet och ingåendet av det, kan tolkas som en geopolitisk diskursiv praktik som är en del i den reproduktion av exempelvis subjekt som suveräna stater, som diskuterats ovan. Förhandlandet och det eventuella ingåendet av avtalet är alltså med och producerar en geopolitisk verklighet bestående av suveräna stater. Detta har nödvändiggjort ett parallellt fokus i analysen, både på hur avtalet i sig men också innehållet i avtalet, underbygger problematiseringen som en brist på

samarbetsmekanismer. Detta kan anses skilja sig från en konventionell WPR-analys där själva policyn som analyseras oftast är riktad från staten till specifika målgrupper. Det rör sig därmed inte om ett avtal på så sätt att båda parterna förhandlar fram texten, utan en policy ses mer som ett hjälpmedel genom vilken problematiseringen styr (govern) människor.

Denna skillnad tydliggörs även i analysen i form av att de som gynnas av problematiseringen är uppströmsstater vilket fastställs i fråga 3. Samtidigt möjliggör den internationella kontexten att nedströmsstater som en effekt av de diskurser som producerar dem som suveräna stater, kan vägra att skriva under avtalet. Detta ska ses i kontrast till en nationell policy som riktar sig till specifika grupper som inte har samma möjligheter att vägra följa en statlig policy.

Vidare har studiet av ett internationellt avtal medfört svårigheter i analysen av så kallade levda effekter, det vill säga effekter som har konsekvenser för människors materiella liv. I analysen har effekten av att problemet skjuts upp, tolkats som en så kallad levd effekt som har konsekvenser för människors materiella liv. Samtidigt blir dessa materiella effekter svårare att visa på då avtalet är fokuserat på stater som enheter och effekter på individnivå är svåra att få fram. Återigen i en konventionell WPR-analys är fokus oftast på policys som är riktade mot specifika målgrupper där det blir lättare att analysera och resonera om hur dessa sociala grupper påverkas på grupp- eller individnivå.

Till sist har det tidigare i analysen berörts hur en säkerhetiserad konfliktdiskurs och en affirmativ samarbetsdiskurs förhåller sig till varandra. Jag för där ett resonemang om hur, för att kunna uppnå ett affirmativt samarbete utmärkande av bindande rättigheter och skyldigheter, utformas den institutionella strukturen för samarbetet på ett sätt som skjuter upp väsentliga frågor, som utgör en del av lösningen på det problem som produceras, till framtiden. Detta tolkas som en effekt av den säkerhetiserad konfliktdiskurs som gör att stater uppfattar varandras nyttjande av Nilen som ett nationellt säkerhetshot. Frågan som aktualiseras är då om det är möjligt för en problematisering, att präglas av både en säkerhetiserad konfliktdiskurs och en affirmativ samarbetsdiskurs, och fortfarande komma fram till ett meningsfullt utfall.

Den tolkning som görs i analysen ifrågasätter denna möjlighet samtidigt som det visas på problematiken med att se konflikt och samarbete längs ett kontinuum. Tidigare forskning har kritiserat ett binärt förhållningsätt till konflikt och samarbete utifrån premissen att det konstruerar en föreställning om att all konflikt är dålig och allt samarbete bra. Med hänvisning till tidigare forskning hade ett ensidigt analytiskt fokus på samarbete kunnat dölja de negativa effekter av samarbetet som diskuterats under fråga 5 i analysen. Genom att utgå från möjligheten om samexisterande diskurser om konflikt och samarbete har det således kunnat visas på hur dessa diskurser och de antaganden de baseras på, kan få oväntade effekter. Här illustreras också nyttan av det kritiska förhållningssätt till kunskap som det teoretiska ramverket, baserat på ett poststrukturalistiskt perspektiv och WPR-ansatsen, bygger på. Det går således med hjälp av WPR-ansatsen att visa på hur en paradoxal lösning konstrueras, som egentligen endast bidrar till att skjuta upp det problem som lösningen själv producerat.

7 Slutsatser

Ambitionen med denna studie har varit tvådelad, att klargöra hur synen på vatten och samarbete ömsesidigt konstitueras i Nilens CFA, och att undersöka vilka effekter detta får. Detta har gjorts genom en WPR-ansats där avtalet analyserats för att kunna utröna vad som underförstått förstås som ett problem genom att fokusera på vilka lösningar som föreslås. I litteraturöversikten framkom det att tidigare forskning inom hydropolitik främst fokuserat på diskurser i form av hur aktörer använder sig av dessa i interaktionen med varandra, vilket konstruerar intersubjektiva föreställningar varigenom världen sedan förstås. Genom att utgå från ett Foucault-inspirerat poststrukturellt perspektiv istället och en WPR-ansats, har fokus i analysen flyttats från processen i konstruerandet av hydropolitiska relationer till utfallet där det som är centralt är hur underliggande antaganden påverkar problematiseringen och lösningen.

De frågeställningar som ämnats besvarats är således följande:

- *Hur konstrueras vattensamarbete som problem i Nilen-samarbetets CFA?*
- *Vilka effekter får denna specifika problemkonstruktion av vattensamarbetet och de antaganden som den bygger på?*

Analysen visar på att det underförstådda problemet som konstrueras i avtalet är osäkerheten i de framtida relationerna mellan staterna till en följd av en brist på samarbetsmekanismer, vilket producerar problemet som ska lösas, som ett säkerhetsproblem. Denna problematisering bygger på antaganden om vatten som en naturresurs till för nationell utveckling, det suverän-territoriella statsidealet, en djup misstro mellan staterna, och därmed också samarbete baserat på bindande rättigheter och skyldigheter, som en nödvändighet. Genom en säkerhetiserad konfliktdiskurs och en affirmativ samarbetsdiskurs produceras därmed problemet som det säkerhetshot andra stater utgör mot den egna tillgången på vatten. Detta har i sin tur fått effekterna att vatten som samarbetsobjekt begränsats till flodens fysiska gränser vilket producerat Nilen som ett vattendrag och inte ett avrinningsområde. Synen på samarbete har i sin tur konstituerats som bindande åtagande, vilket i sin tur producerar suveräna staterna som de enda legitima aktörerna i förvaltningen och styrningen av Nilens vattenresurser.

Vidare har det kunnat visas på hur Nilen som ett vattendrag och samarbetet baserat på suveräna stater, ömsesidigt konstituerat varandra genom en säkerhetiserad konfliktdiskurs. Slutsatsen som kan dras är att en säkerhetiserad konfliktdiskurs både kräver en viss nivå av samarbete, samtidigt som den försvårar processen att komma fram till en meningsfull lösning. Effekten av att försöka uppnå ett affirmativt samarbete, blir att en institutionell struktur utformats som skjuter upp lösningen på det problem som lösningen producerat. Något som antas få

konsekvenser för de 300 miljoner människor som är beroende av Nilens vattenresurser, då det underliggande dilemmat som även tidigare präglat samarbetet i form av misstro och en ovillighet att ge upp territoriell kontroll, kvarstår. Kortfattat för att besvara studiens frågeställningar, konstrueras vattensamarbete som ett enda säkerhetsproblem. Det får effekterna att Nilen reduceras till ett vattendrag och inte avrinningsområde, suveräna stater produceras som de ansvariga för förvaltningen och styrningen, vilket lett till en samsamarbetsstruktur som skjuter upp lösningen av väsentliga delar av det problem som ämnats åtgärdas.

Ytterligare har det därefter i diskussionen reflekterats över vilken påverkan min roll som forskare har för analysen och resultatet. Det diskuteras hur valet av teoretiskt fokus och material i sig kan ses som metodologiska tillämpningar då det avgör vilka tolkningar som blir möjliga. Jag som forskare är därför alltid en del av de diskurser jag ämnat studera och min studie är i sig en politisk aktivitet som är med och producerar verkligheten. Samtidigt har det argumenterats för att ett abduktivt förhållningssätt, där materialet ändå i viss mån får styra vilka teorier som anses vara relevanta, möjliggjort en mer väl underbyggd analys. Dock ifrågasätts det om det är möjligt att komma ifrån det säkerhetsfokus som varit genomgående i studien då det rör sig om ett internationellt avtal.

Slutligen utvärderas användningen av en WPR-ansats där det framförallt uppmärksammas skillnader i att applicera ramverket i en internationell kontext från en nationell kontext. Trots vissa svårigheter som uppmärksammats i diskussionen, till exempel analysen av så kallade levda effekter, går det också att visa på nyttan av en WPR-ansats även i en internationell kontext. WPR och det poststrukturella perspektivet den är baserad på, har visat på hur ett kritiskt förhållningssätt till kunskap som tas för givet, tillsammans med ett antagande om att konflikt och samarbete samexisterar, kan visa på skadliga effekter av samarbete. Detta genom att visa hur en representation av samarbete i form av ett internationellt avtal, i själva verket döljer att det underliggande problemet kvarstår.

7.1 Vidare forskning

Möjligheten att som i denna studie kunna uppmärksamma negativa effekter av samarbete över gränsöverskridande vattenresurser visar på nyttan av en WPR-ansats i studerandet av hydropolitik. Vidare studier hade därmed också kunnat utgå från en WPR-ansats i studerandet av andra internationella vattensamarbete för att uppmärksamma olika effekter. Detta skulle även kunna bidra till att utveckla den problematik som identifierats i denna studie avseende ett stort säkerhetsfokus och huruvida det går att komma bort från detta i studerandet av ett internationellt avtal.

Vidare har det i diskussionen berörts hur det teoretiska fokuset styr riktningen för analysen. Genom att istället ta sin utgångspunkt i exempelvis klimatförändringar och hållbar utveckling, hade det med hjälp av en WPR-ansats kunnat gå att analysera andra aspekter av vattensamarbete. Därmed är det inte samarbetet i sig som är i fokus, utan hur problematiseringen av klimat och hållbar utveckling skulle kunna få effekter för vattensamarbetet.

8 Referenser

- Abadir, Ibrahim M. (2011). "The Nile Basin Cooperative Framework Agreement: The Beginning of the End of Egyptian Hydro-Political Hegemony". *Missouri Environmental Law & Policy Review* Vol. 18(2):282-313.
- Agreement Between The United Arab Republic And The Republic Of Sudan For The Full Utilization Of The Nile Waters Signed at Cairo, November 8, 1959 (1959). [Elektronisk] Tillgänglig: [*Sudan - United Arab Republic \(internationalwaterlaw.org\)](http://*Sudan - United Arab Republic (internationalwaterlaw.org)) Hämtad: 2021-11-25.
- Allouche, Jeremy (2020). "Nationalism, legitimacy and hegemony in transboundary water interactions". *Water Alternatives* Vol. 13(2): 286-301.
- Bacchi, Carol (2009). *Analyzing Policy: What's the problem represented to be?* French Forest: Pearson Australia.
- Bacchi, Carol (2015). "The Turn to Problematization: Political Implications of Contrasting Interpretive and Poststructural Adaptations". *Open Journal of Political Science*. Vol. 5(1):1-12.
- Bacchi, Carol (2018). "Are 'problem representations' (WPR) problematizations?". Blogginlägg på Carol Bacchis hemsida. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://carolbacchi.com/2018/06/11/are-problem-representations-wpr-problematizations/> Hämtad: 2022-01-03.
- Bacchi, Carol – Joan Eveline (2010). *Mainstreaming Politics: Gendering Practices and Feminist Theory*. Adelaide: The University of Adelaide Press.
- Bacchi, Carol – Jennifer Bonham (2014). "Reclaiming discursive practices as an analytic focus: Political implications". *Foucault Studies*. No. 17:173-192.
- Bacchi, Carol – Susan Goodwin (2016). *Poststructural Policy Analysis A Guide to Practice*. New York: Palgrave Pivot.
- Barnett, Jon (2001). *The meaning of environmental security: Ecological politics and policy in the new security era*. London: Zed Books.
- Barua, Anamika - Arundhati Deka - Vishaka Gulati - Sumit Vij - Xiawei Liao - Halla M. Qaddumi (2019). "Re-Interpreting Cooperation in Transboundary Waters: Bringing Experiences from the Brahmaputra Basin". *Water* Vol. 11(12):2589.
- Bergström, Göran – Kristina Boréus (2012). "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Göran Bergström – Kristina Boréus (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur AB, s. 13–48.
- Bhardwaj, Anil (2019). "Watershed hydrology and management" i Abrar Yousuf - Manmohanjit Singh (red.) *Watershed Hydrology, Management and Modeling*. Boca Raton: CRC Press, s. 1-17.
- Bréthaut, Christian – Fatine Ezbakhe - Melissa McCracken - Aaron Wolf - James

- Dalton (2021). "Exploring discursive hydropolitics: a conceptual framework and research agenda". *International Journal of Water Resources Development* s. 1-16.
- Brown Weiss, Edith (2009). "The Evolution of International Water Law" in *In Collected Courses of the Hague Academy of International Law* Vol. 331.
- Brunnée, Jutta – Stephen J. Toope (2002). "The Changing Nile Basin Regime: Does Law Matter?". *Harvard International Law Journal* Vol. 43(1):105-159.
- Campbell, David (2013). "Poststructuralism" i Tim Dunne - Milja Kurki - Steve Smith (red.) *International Relations Theories Discipline and Diversity*. 3 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 223-246.
- Cascão, Ana Elisa (2009). "Changing Power Relations in the Nile River Basin: Unilateralism vs. Cooperation?". *Water Alternatives* 2(2):245-268.
- Chelkeba, Abiy (2018). "The influence of the UN Watercourses Convention on the Development of the Nile River Basin Framework Agreement (CFA)". *Mizan Law Review* Vol. 12(1):165-190.
- CFA = Full text of the Agreement on the Nile River Basin Cooperative Framework. [Elektronisk] Tillgänglig: [untitled \(nilebasin.org\)](http://untitled.nilebasin.org) Hämtad: 2021-09-12.
- Convention on the Law of the Non-navigational Uses of International Watercourses Adopted by the General Assembly of the United Nations on 21 May 1997. Tillgänglig: [Convention on the Law of Non-navigational Uses of International Watercourses \(1997\) \(un.org\)](http://Convention on the Law of Non-navigational Uses of International Watercourses (1997) (un.org)) Hämtad: 2021-11-15.
- Fox, Coleen – Chris Sneddon (2007). "Transboundary river basin agreements in the Mekong and Zambezi basins: enhancing environmental security or securitizing the environment?". *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics* no. 7:237-261.
- Fröhlich, Christiane J. (2012). "Security and discourse: the Israeli–Palestinian water conflict". *Conflict, Security & Development* Vol. 12(2):123-148.
- Gebrehiwet, Kahsay (2020). "Hydro-hegemony, an antiquated notion, in the contemporary Nile Riverbasin: the rise of water utilization in up-stream riparian countries". *Heliyon* Vol. 6(9):1-4.
- Grünwald, Richard - Yan Feng - Wenling Wang (2020). "Reconceptualization of the Transboundary Water Interaction Nexus (TWINS): approaches, opportunities and challenges". *Water International*. Vol. 45(5):458-478.
- Hurd, Ian (2008). "Constructivism" i Christian Reus-Smit - Duncan Snidal (red.) *The Oxford Handbook of International Relations*. Oxford: Oxford University Press, s. 298-316.
- Hussein, Hussam (2016). *An analysis of the discourse of water scarcity and hydropolitical dynamics in the case of Jordan*. Diss. England: School of International Development, University of East Anglia.
- Jorgensen, Marianne – Louise Phillips (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE Publications Ltd.
- Kuus, Merje (2010). "Critical Geopolitics" i Robert A. Denemark och Renée Marlin-Bennett (reds.) *The International Studies Encyclopedia*. Oxford: Oxford University Press, Vol. 2: 683-701.
- Lifitin, Karen T. (1997). "Sovereignty in World Ecopolitics". *Mershon International Studies Review*. Vol. 41(2):167-204.

- Malla, Katak B. (2005). *The Legal Regime of International Watercourses Progress and Paradigms Regarding Uses and Environmental Protection*. Diss. Sverige, Stockholm: Juridiska institutionen vid Stockholms universitet.
- Marsh, David (2018). "Meta-Theoretical Issues" i Vivien Lowndes - David Marsh - Gerry Stokers (red.) *Theory and Methods in Political Science*. 4:e uppl. London: Palgrave, s. 199-218.
- McIntyre, Owen (2010). "International Water Law: Concepts, Evolution and Development" i Anton Earle - Anders Jägerskog - Joakim Öjendal (red.) *Transboundary Water Management Principles and Practice*. Abingdon: Earthscan, s. 59-71.
- Mirumachi, Naho (2015). *Transboundary Water Politics in the Developing World*. London: Routledge.
- Nile Basin Initiative = Nile Basin Initiatives webbsida, Cooperative Framework Agreement. [Elektronisk] Tillgänglig: [CFA | Nile Basin Initiative \(NBI\)](#) Hämtad: 2021-09-11.
- Paisley, Richard K., - Henshaw, Taylor W. (2013). "Transboundary governance of the Nile River Basin: Past, present and future". *Environmental development* Vol. 7:59-71.
- de Oliveira Vieira, Edson (2020). "Integrated Water Resources Management: Theoretical Concepts, Basis, Responsibilities, and Challenges of IWRM" i Edson de Oliveira Vieira - Samuel Sandoval-Solis - Valmir de Albuquerque Pedrosa - J. Pablo Ortiz-Partida (red.) *Integrated Water Resource Management Cases from Africa, Asia, Australia, Latin America and USA*. Cham: Springer Nature Switzerland, s. 1-12.
- Sadoff, Cladua W. – David Grey (2002). "Beyond the river: the benefits of cooperation on international rivers". *Water Policy* Vol. 4(5):389-403.
- Salman, S.A. (2007). "The United Nations Watercourses Convention Ten Years Later: Why Has its Entry into Force Proven Difficult?". *Water International* Vol. 32(1):1-15.
- Salman, S.A. (2019). "The Nile River Basin and its changing legal contours" i Stephen C. McCaffrey - Christina Leb - Riley T. Denoon (red.) *Research Handbook on International Water Law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, s. 379–396.
- Schmidt, Vivien (2020). "Interpretivism in Motion Discursive Institutionalism as the Fourth 'New' Institutionalism" i John Echeverri-Gent - Kamal Sadiq (red.) *Interpreting Politics: Situated Knowledge, India, and the Rudolph Legacy*. New Delhi: Oxford University Press, s. 51-92.
- Sharp, Joanne (2020). "Critical Geopolitics" i Audrey Kobayashis (red.) *International Encyclopedia of Human Geography*. 2:a uppl. Amsterdam: Elsevier Ltd, Vol. 3 s. 45-49.
- Sneddon, Chris – Coleen Fox (2006). "Rethinking transboundary waters: A critical hydropolitics of the Mekong basin". *Political Geography* Vol. 25(2):181-202.
- Tekle, Tesfa-Alem (2017). "ENTRO says Nile Basin Commission to be established". *Sudan Tribune*. [Elektronisk] Tillgänglig: [ENTRO says Nile Basin Commission to be established - Sudan Tribune](#) Hämtad: 2021-11-21.

- Tekuya, Mahemud (2020). "The Egyptian Hydro-Hegemony in the Nile Basin: The Quest for Changing the Status Quo". *The Journal of Water Law* Vol. 26(2):10-20.
- Teshome, Mengisteab (2019). "Realizing Nile Basin Commission". *The Ethiopian Herald*. [Elektronisk] Tillgänglig: [Realizing Nile Basin Commission – Ethiopian Press Agency](#) Hämtad: 2021-11-21.
- The Nile Basin Initiative = NBI's webbsida, About, Cooperative Framework Agreement. [Elektronisk] Tillgänglig: [CFA | Nile Basin Initiative \(NBI\)](#) Hämtad: 2021-11-15.
- UN-Water = Förenta Nationernas webbsida dedikerat till vatten, Transboundary Waters. [Elektronisk] Tillgänglig: [Transboundary Waters | UN-Water \(unwater.org\)](#) Hämtad: 2021-09-11.
- Vitalis Pemunta, Ngambouk - Valery Ngo, Ngo – Djomo, Choumbou Raoul Fani – Mutola, Sianga – Achin Seember, Judith – Annih Mbong, Grace - Asomanei Forkim, Enjeckayang (2021). "The Grand Ethiopian Renaissance Dam, Egyptian National Security, and human and food security in the Nile River Basin". *COGENT SOCIAL SCIENCES* Vol. 7(1).
- Wenman, Mark (2018). "Poststructuralism" i Vivien Lowndes - David Marsh - Gerry Stokers (red.) *Theory and Methods in Political Science*. 4:e uppl. London: Palgrave, s. 125-141.
- Woldetsadik, Tadesse Kassa (2015). "Anglo-Ethiopian Treaty on the Nile and the Tana Dam Concessions: A Script in Legal History of Ethiopia's Diplomatic Confront (1900-1956)". *Mizan Law Review* Vol. 8(2):271-298.
- Woldetsadik, Tadesse Kassa (2016). "The Grand Ethiopian Renaissance Dam and Ethiopia's Succession in Hydro-legal Prominence: A Script in Legal History of Diplomatic Confront (1957-2013)". *Mizan Law Review* Vol. 9(2):369-407.
- Woldetsadik, Tadesse Kassa (2017). "The Nile Basin Initiative and the Cooperative Framework Agreement: Failing Institutional Enterprises? A Script in Legal History of the Diplomatic Confront (1993–2016)". *Mizan Law Review* Vol. 11(1):196-228.
- Wolf, Aron T. (1998). "Conflict and cooperation along international waterways". *Water Policy* Vol. 1(2):251-265.
- Zeitoun, Mark – Naho Mirumachi (2008). "Transboundary water interaction I: reconsidering conflict and cooperation". *International Environmental Agreements: Policy, Law and Economics* no. 8:297–316.
- Zeitoun, Mark - Jeroen Warner (2006). "Hydro-hegemony – a framework for analysis of trans-boundary water conflicts". *Water Policy* Vol. 8(5): 435–460.

9 Appendix

Illustration över det utvecklade TWINS-ramverkets konflikt och samarbetsintensitetsskalor (Grünwald *et al.* 2020:471–472)

New TWINS conflict scale

Non-politicized conflict

- No conflict of interests over shared waters
- Confrontation over local water issues
- Water issues out of the public domain
- No retaliatory actions from strategic actors
- Engagement of non-strategic actors

De-politicized conflict

- Intentional marginalization of water issues
- Rise of public awareness about water issues
- Conflict settlement through technical solutions
- Active engagement of non-strategic actors

Re-politicized conflict

- Recurrent conflict over the water issues
- Rise of civil protests due to incapability of strategic actors
- Research studies serving the public good
- Zombie water projects

Politicized conflict

- Water issues are part of political agenda
- Society polarization and media hyping
- Misleading and harmful research studies
- Increasing the level of uncertainty

Securitized conflict

- Water issues require emergency measures
- Justification in extraordinary ways
- Perception of existential threat
- Non-violent coercive actions and use of power
- Rise of subversive hydrocracy

Violent conflict

- Water issues create hostility and indifference
 - Water issues require solutions at all cost
 - Absolute sovereignty over shared waters
 - Experience with water terrorism and other armed attacks
 - Engagement of international community
-

New TWINS cooperation scale

Not present

Silent Cooperation

- Strategic actors unaware about water issue
- Unofficial cooperation between local stakeholders
- Minimal administration and funding
- Free-riding behavior
- No immediate and specific objectives

Exploratory Cooperation

- Matter of necessity for conducting joint actions
- No shared goals
- Open-ended cooperation pioneered by non-strategic actors
- Conducting variety of impact assessments and feasibility studies
- Secondary actors as a water diplomacy tool

Strategic Cooperation

- Joint actions with first institutional mechanisms
- Shared goals for enlarging pie of benefits
- Different approaches but inclusive deliberation
- Calculating benefits, risks and responsibilities
- Further relevant and secondary actors involvement

Accountable Cooperation

- Joint actions with spill-over potential
- Shared goals
- Shared solutions
- Non-binding responsibilities and coordination
- Soft-power policies with hard cooperation

Affinitive Cooperation

- Joint actions
- Shared goals
- Shared solutions with issue linkage behaviour
- Binding responsibilities and coordination
- Demanding reciprocity and fairness

Intuitive Cooperation

- Joint actions
 - Shared goals
 - Shared solutions
 - Blurring responsibilities and policies
 - Good water governance
-